

University
of Wrocław

ISSN 2029–2236 (print)
ISSN 2029–2244 (online)
SOCIALINIŲ MOKSLŲ STUDIJOS
SOCIAL SCIENCES STUDIES
2009, 1(1), p. 7–35

SEIMO NARIO IMUNITETAS: KAI KURIOS TEORINĖS IR PRAKTINĖS PROBLEMOS

Vytautas Sinkevičius

Mykolas Romeris universiteto Teisės fakulteto
Konstitucinės teisės katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva
Telefonas (+370 5) 271 4546

Elektroninis paštas ktk@mruni.eu

Pateikta 2009 m. kovo 5 d., parengta spausdinti 2009 m. kovo 16 d.

Anotacija. Straipsnyje nagrinėjamas Seimo nario imunitetas, t. y. draudimas be Seimo sutikimo patraukti Seimo narį baudžiamojon atsakomybėn, suimti, kitaip suvaržyti jo laisvę; parodoma, kuo Seimo nario imunitetas skiriasi nuo Seimo nario indemnitetu. Nors subjektai, turintys imunitetą, Konstitucijoje yra nurodyti *expresis verbis*, tai nereiškia, jog Konstitucijoje nurodytų subjektų sąrašas yra išsamus (baigtinis) ir kad Konstitucija apskritai draudžia įstatymais nustatyti imunitetus ir kai kuriems kitiems, Konstitucijoje tiesiogiai nenurodytiems, subjektams. Autoriaus nuomone, įstatymais galima išplėsti subjektų, turinčių imunitetą, sąrašą, tačiau tik tuo atveju, jeigu tai kiltų iš pačios Konstitucijos, būtų grindžiama Konstitucija. Kriterijus, kuriuo remiantis būtų galima spręsti, ar įstatymas, įtvirtinantis Konstitucijoje tiesiogiai nenurodytų subjektų imunitetą, yra grindžiamas Konstitucija, galėtų būti toks: įstatymais imunitetas gali būti nustatomas tik tokiems subjektams, kurie dalyvauja visuotiniuose rinkimuose, kad būtų išrinkti į tokias Konstitucijoje numatytas pareigas, kurias užimantiems subjektams imunitetą numato pati Konstitucija. Būtinai abi minėtos sąlygos, t. y. pareigos turi būti užimamos visuotinių rinkimų būdu ir tai turi būti tokios pareigos, kurias užimančiam asmeniui imunitetą numato pati Konstitucija. Teigiama, kad kitiems subjektams, jeigu jie neatitinka bent vienos nurodytos sąlygos, įstatymais negalima nustatyti imuniteto.

Straipsnyje taip pat analizuojama, kaip praktikoje taikomos Seimo statuto normos, susijusios su Seimo nario imuniteto panaikinimu. Nagrinėjamos Seimo sudarytų laikinųjų

tyrimo komisijų parengtos pažymos, kuriose Seimui siūloma sutikti ar nesutikti, kad būtų panaikintas Seimo nario imunitetas. Šių pažymų analizė, autoriaus nuomone, leidžia teigti, kad pažymos neretai turi esminių trūkumų: pažymose kartais stokojama ar net visiškai nėra pateikiama argumentų, kuriais komisija grindžia savo siūlymą Seimui neduoti sutikimo patraukti Seimo narį baudžiamojon atsakomybėn, suimti, kitaip suvaržyti jo laisvę; komisijos kartais viršija joms nustatytus įgaliojimus, prisiima joms nebūdingas funkcijas. Konstitucijoje Seimo nario imunitetas nustatytas ne tam, kad sudarytų prielaidas nusikaltimą padariusiam Seimo nariui išvengti baudžiamosios atsakomybės, o tam, kad Seimo narys nebūtų traukiamas baudžiamojon atsakomybėn nesant tam teisinio pagrindo, nebūtų persekiojamas dėl politinių ir kitų panašių motyvų, dėl jo kaip Seimo nario veiklos, kad jam nebūtų daromas toks poveikis, kurį draudžia Konstitucija.

Reikšminiai žodžiai: konstitucinė teisė, imunitetas, Seimo narys, Seimo laikinosios tyrimo komisijos, Konstitucija.

Įvadas

Konstitucijoje nustatytos įvairios Seimo nario veiklos garantijos. Viena iš jų yra Seimo nario imunitetas, t. y. draudimas be Seimo sutikimo patraukti Seimo narį baudžiamojon atsakomybėn, suimti, kitaip suvaržyti jo laisvę. Teisės mokslinėje literatūroje Seimo nario imunitetas nėra plačiai tyrinėtas; yra vos keleta darbų, kuriuose nagrinėjama ši tema. Pasigendama darbų, kuriuose būtų tyrinėjama, ar įstatymais galima išplėsti Konstitucijoje nustatytą subjektų, turinčių imunitetą, sąrašą. Ypač stokojama darbų, kuriuose būtų analizuojama, kaip praktikoje taikomos Seimo statuto nuostatos, susijusios su Seimo nario imuniteto panaikinimu. Seimo laikinųjų tyrimo komisijų parengtų pažymų analizė, autoriaus nuomone, leidžia teigti, kad komisijų pažymos neretai turi esminių trūkumų, kad šiuos trūkumus lemia *inter alia* tai, jog tyrimo komisijos kartais klaidingai suvokia savo paskirtį, neretai akivaizdžiai viršija joms nustatytus įgaliojimus, prisiima joms nebūdingas funkcijas.

1. Kai kurie Seimo nario imuniteto sampratos aspektai

Konstitucijos 62 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Seimo narys be Seimo sutikimo negali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn, suimamas, negali būti kitaip suvaržoma jo laisvė. Pagal Konstitucijos 62 straipsnio 3 dalį Seimo narys už kalbas ir balsavimus Seime negali būti persekiojamas, tačiau už asmens įžeidimą ar šmeižtą jis gali būti traukiamas atsakomybėn bendrąja tvarka. Konstitucijoje taip pat nustatyta, kad imunitetą turi Respublikos Prezidentas (86 str. 1 d.), Ministras Pirmininkas ir ministrai (100 str.), teisėjai (114 str. 2 d.).

Teisės mokslinėje literatūroje visuotinai pripažįstama, kad draudimas be Seimo sutikimo patraukti Seimo narį baudžiamojon atsakomybėn, suimti ar kitaip suvaržyti jo laisvę sudaro Seimo nario imunitetą. Apibūdinant Seimo nario imunitetą pabrėžiama, kad imunitetas – tai speciali garantija, kuria siekiama užtikrinti nenutrūkstama Seimo narių įgaliojimų įgyvendinimą ir kartu Seimo funkcionavimą¹. Nurodoma ir tai, kad imunitetas yra procesinė užkarda suimti ar kitaip suvaržyti Seimo nario judėjimo ir bendrąją veiksmų atlikimo laisvę². Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarime konstatuota, kad Seimo nario – Tautos atstovo konstitucinis teisinis statusas iš esmės skiriasi nuo kitų piliečių ir kitų valstybės pareigūnų konstitucinio teisinio statuso, kad Seimo nario imunitetai apima Seimo nario asmens neliečiamumą, draudimą Seimo narį be Seimo sutikimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn, suimti, kitaip suvaržyti jo laisvę³.

Kita vertus, teisės mokslinėje literatūroje yra įvairių nuomonių dėl to, kokie elementai sudaro Seimo nario imunitetą: ar tik minėtas draudimas be Seimo sutikimo patraukti Seimo narį baudžiamojon atsakomybėn, suimti, kitaip suvaržyti jo laisvę, ar ir draudimas persekioti Seimo narį už kalbas ir balsavimus Seime. M. Riomeris „parlamento narių visišką neatsakingumą už jų daromus parlamento posėdyje pareiškimus ir už balsavimus“ yra priskyres parlamentarų *imunitetui*⁴. Vokiečių teisinėje literatūroje taip pat kartais teigiama, kad deputatų žodžio ir savo nuomonės išsakymo laisvė (*Rede – und Äußerungsfreiheit*) yra parlamentaro imuniteto rūšis⁵. Kitos nuomonės laikosi vadovėlio „Lietuvos konstitucinė teisė“ autoriai. Jie draudimą persekioti Seimo narį už kalbas ir balsavimus Seime priskiria Seimo nario *imunitetui*⁶. E.Šileikis taip pat teigia, kad „tikslinga skirti dvi jurisprudencijos kategorijas: a) imunitetą <...>; b) indemnitetą, vertinamą kaip procesinė kliūtis persekioti Seimo narį už jo pareigų vykdymą<...>“⁷. Tokios pat nuomonės yra M. Varaška ir D. Butvilavičius, jie teigia, kad teisės doktrinoje terminas *indemnitetas* gali būti suprantamas *inter alia* kaip „neatsakingumas už kalbas, nuomonės dėstymą ir kitus veiksmus, atliekant parlamentaro pareigas: parlamento rūmuose, komitete, komisijoje ar kitur, kai kalba yra viešojo pobūdžio, lygiai taip pat už teikiamų įstatymų ar kitų dokumentų turinį, už balsavimą, paklausimus, pataisais ir t. t.“⁸. Atkreiptinas dėmesys, kad minėtame Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarime apie draudimą persekioti Seimo narį už balsavimus ar kalbas Seime rašoma

1 Žr., pvz., Šileikis, E. *Seimo nario teisinė padėtis*. Vilnius, 1996, p. 132–152; Šileikis, E. Imunitetas ir administracinio poveikio priemonės. *Teisė*. 2000, 34:39.

2 Šileikis, E. *Alternatyvi konstitucinė teisė*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2003, p. 442.

3 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 15 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 105-3894.

4 Riomeris, M. *Konstitucinės ir teismo teisės pasieniuose*. Vilnius: Pozicija, 1994, p. 128.

5 Žr., pvz., Staats- und Verwaltungsorganisation in Deutschland. *Handbuch der Internationalen Rechts- und Verwaltungssprache*. 1993, s. 165.

6 Birmontienė, T., et al. *Lietuvos konstitucinė teisė*. Vilnius, 2001, p. 707.

7 Šileikis, E. *Alternatyvi konstitucinė teisė*, p. 442.

8 Varaška, M.; Butvilavičius, D. Parlamento nario indemnitetas: teoriniai ir praktiniai aspektai. *Jurisprudencija*. 2005, 64(56):93.

ne tame pačiame nutarimo punkte, kuriame nurodomi Seimo nario imunitetai, o kitame punkte – tai irgi gali būti laikoma argumentu, leidžiančiu daryti prielaidą, kad ir Konstitucinis Teismas draudimą persekioti Seimo narį už balsavimus ar kalbas Seime nepriskiria Seimo nario imunitetams.

Konstitucijoje nėra vartojama nei Seimo nario *imuniteto*, nei *indemnitet* sąvoka, taip pat *expresis verbis* nėra nurodoma, kokie elementai sudaro vieną ar kitą institutą. Teisės mokslinėje literatūroje taip pat nėra pateikiami kriterijai, kuriais remiantis draudimas persekioti Seimo narį už už kalbas ir balsavimus Seime yra (ar nėra) priskiriamas Seimo nario imunitetui. Pažymėtina, kad Seimo nario *imunitetas* ir *indemnitetas* – tai teisiniai institutai, kurių kiekvienas turi ir tik jam būdingą turinį. Nors kiekvienas iš šių institutų turi ir tik jam būdingą turinį, šie teisiniai institutai ir juos sudarantys elementai negali būti priešinami, nes jie yra susiję ir kartu su kitomis Seimo nario veiklos garantijomis sudaro prielaidas Seimo nariui laisvai ir netrukdomai kartu su kitais Seimo nariais vykdyti konstitucines Seimo funkcijas bei visus Seimo nario, kaip Tautos atstovo, konstitucinius įgaliojimus. Šio straipsnio autorius taip pat laikosi nuomonės, kad Seimo nario *imunitetas* yra Konstitucijos 62 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas draudimas be Seimo sutikimo patraukti Seimo narį baudžiamojon atsakomybėn, suimti ar kitaip suvaržyti jo laisvę, o Konstitucijos 62 straipsnio 3 dalyje nustatytas draudimas persekioti Seimo narį už kalbas ir balsavimus Seime yra kitokio turinio ir priskirtinas Seimo nario *indemnitetui*. Pagrindinis Seimo nario imuniteto ir indemniteto skirtumas yra tai, kad *indemnitetas*, t. y. draudimas persekioti Seimo narį už kalbas ir balsavimus Seime, yra absoliutus – Seimas neturi teisės spręsti, ar panaikinti minėtą draudimą; Seimo narys už kalbas ir balsavimus Seime negali būti traukiamas atsakomybėn, negali būti kitaip persekiojamas niekada, taigi net ir po to, kai pasibaigia Seimo nario kadencija ir asmuo jau nėra Seimo narys. (Be abejo, šis draudimas nesusijęs su galimybe traukti Seimo narį atsakomybėn už asmens įžeidimą ar šmeižtą – už tai jis gali būti traukiamas atsakomybėn bendrąja tvarka.) Kitaip yra su Seimo nario imuniteto panaikinimu ir jo persekiojimu už nusikalstamos veikos padarymą: pagal Konstituciją Seimas turi įgaliojimus spręsti, ar panaikinti Seimo nario imunitetą, t. y. ar leisti Seimo narį patraukti baudžiamojon atsakomybėn, suimti, kitaip suvaržyti jo laisvę; Seimo nario imunitetas pasibaigia, kai baigiasi Seimo nario kadencija – pasibaigus Seimo nario kadencijai jis be Seimo sutikimo gali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn net ir už nusikalstamą veiką, kurią jis padarė būdamas Seimo nariu.

2. Seimo nario imuniteto įtvirtinimo Lietuvos teisės sistemoje raida

Lietuvos konstitucinėje teisėje draudimas be Seimo sutikimo patraukti Seimo narį baudžiamojon atsakomybėn, suimti ar kitaip suvaržyti jo laisvę, taip pat draudimas persekioti Seimo narį už kalbas ir balsavimus Seime atsirado laipsniškai. Nei 1918 m. lapkričio 2 d. Lietuvos Valstybės Laikinosios Konstitucijos Pamatiniuose Dėsniuose, nei 1919 m. balandžio 4 d. Lietuvos Valstybės Laikinosios Konstitucijos Pamatiniuose

Dėsnuose minėtų ar panašių draudimų nebuvo. Tam tikros Seimo nario veiklos garantijos pirmą kartą buvo įtvirtintos Steigiamojo Seimo 1920 m. birželio 10 d. priimtoje Laikinojoje Lietuvos Valstybės Konstitucijoje⁹. Šios Konstitucijos 17 straipsnyje buvo nustatyta, kad „Steigiamojo Seimo nario asmuo neliečiamas“, kad „Steigiamojo Seimo narį suimti, iškrėsti jo butą ar daiktus ir peržiūrėti korespondenciją galima tik Steigiamajam Seimui sutikus“. Ši konstitucinė nuostata buvo detalizuota Steigiamojo Seimo Statuto 113 straipsnyje, kuriame buvo įtvirtinta, kad „Steigiamojo Seimo narį suimti arba iškratyti galima tik 2/3 balsų nutarus“¹⁰. Atkreiptinas dėmesys, kad 1920 m. birželio 10 d. Laikinojoje Lietuvos Valstybės Konstitucijoje, taip pat Steigiamojo Seimo Statute nurodytos garantijos buvo skirtos tik šio Steigiamojo Seimo nariams, o ne apskritai Seimo nariams. Tai visiškai suprantama, nes minėta Konstitucija buvo priimta kaip laikinoji Konstitucija, turinti galioti trumpą laiką, kol šis Steigiamasis Seimas priims naują nuolatinę Konstituciją. Steigiamojo Seimo 1922 m. rugpjūčio 1 d. priimtoje Lietuvos Valstybės Konstitucijoje¹¹ *Tautos atstovo* — būtent tokia sąvoka vartojama šioje Konstitucijoje – teisinis statusas, *inter alia* jo veiklos garantijos buvo apibrėžtos daug plačiau: Konstitucijos 38 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta, kad „atstovo asmuo neliečiamas“, kad „atstovą suimti galima tik Seimui sutikus, išskyrus tuos atsitikimus, kai atstovas yra užtiktas nusikaltimo vietoje (*in flagranti*)“¹². Pagal Konstitucijos 38 straipsnio 2 dalį apie atstovo suėmimą ir suėmimo pagrindą ne vėliau kaip po 48 valandų turėjo būti pranešama Seimo Pirmininkui, kuris apie tai turėjo informuoti Seimą jo artimiausiam posėdyje. Šiame Konstitucijos straipsnyje taip pat buvo nustatyta, kad „Seimas gali suimtajam atstovui gražinti laisvę“. Konstitucijoje buvo įtvirtinta ir tokia Tautos atstovo veiklos garantija – atstovas negali būti teismo baudžiamas dėl savo kalbų, pasakytų einant pareigas, tačiau už garbės įžeidimą jis gali būti traukiamas atsakomybėn bendrąja tvarka (37 str.). Seimo statute¹², kuris buvo priimtas 1924 m. birželio 18 d., nuostatų apie Tautos atstovo neliečiamybę, patraukimą baudžiamojon atsakomybėn, kitokius jo laisvės suvaržymus nebuvo.

1928 m. gegužės 15 d. Lietuvos valstybės Konstitucijoje¹³ nebuvo įtvirtinta kokių nors naujų Tautos atstovo imunitetą apibrėžiančių nuostatų, palyginti su tomis, kurios buvo nustatytos 1922 m. Konstitucijoje. Dėmesį galima atkreipti nebent į tai, kad 1928 m. Konstitucijoje neliko ankstesnėje Konstitucijoje buvusios nuostatos, jog „Seimas gali suimtajam atstovui gražinti laisvę“. 1928 m. Konstitucijoje įtvirtintos nuostatos, kad Tautos atstovas gali būti suimtas tik Seimui sutikus, įgyvendinimas buvo reglamentuotas Seimo statute¹⁴, kuri Seimas priėmė 1936 m. rugsėjo 17 d. Seimo statute tam buvo skirtas atskiras skyrius (XI), kuriame buvo nustatyta, kaip Seimas sprendžia, ar duoti sutikimą suimti Tautos atstovą. Pagal Seimo statuto 127 straipsnį „teismo, karinio

9 Laikinoji Lietuvos Valstybės Konstitucija. *Laikinosios Vyriausybės žinios*. 1920, Nr. 37-407.

10 Lietuvos Steigiamojo Seimo Statutas, priimtas 1920 m. gegužės 18 d., papildytas 1920 m. liepos 9 d. *Lietuvos valstybės teisės aktai (1918.II.16 – 1940.VI.15)*. Vilnius, 1996, p. 48–55.

11 *Vyriausybės žinios*. 1922, Nr. 100/799.

12 *Vyriausybės žinios*. 1924, Nr. 163/1152.

13 *Vyriausybės žinios*. 1928, Nr. 25/275.

14 *Lietuvos valstybės teisės aktai (1918.II.16 – 1940.VI.15)*, p. 84–94.

arba administracinio organo motyvuotą nutarimą suimti Seimo sesijos metu Tautos atstovą, Vyriausiojo Tribunolo Prokuroras su savo nuomone įteikia Seimo Pirmininkui“. Seimo Pirmininkas, gavęs nutarimą suimti Tautos atstovą, pateikia šį klausimą svarstyti artimiausiame Seimo posėdyje be eilės (128 str.). Seimo statute taip pat buvo nustatyta ir tokio klausimo svarstymo Seimo posėdyje tvarka: pirmiausia turėjo būti perskaitomas nutarimas suimti Tautos atstovą ir Vyriausiojo Tribunolo Prokuroro nuomonė; po to turėjo būti suteikiamas žodis Tautos atstovams; po diskusijų Seimo Pirmininkas turėjo teikti Seimui balsuoti, ar leisti suimti Tautos atstovą (129 str.). Seimui sutikus suimti atstovą, jis galėjo būti „suimtas tuojau“ (130 str.). Apie Seimo nutarimą Seimo Pirmininkas turėjo pranešti Vyriausiojo Tribunolo Prokurorui (131 str.).

1938 m. vasario 11d. Lietuvos Konstitucijoje¹⁵ neliko ankstesnėse Konstitucijose buvusios „Tautos atstovo“ sąvokos – vietoj jos vartojama „Seimo nario“ sąvoka. 1938 m. Konstitucijoje nuostatos, susijusios su Seimo nario laisvės apribojimu, buvo suformuluotos kiek kitaip, negu tai buvo padaryta 1928 m. Konstitucijoje. Pagal 1938 m. Konstitucijos 94 straipsnį „suimti Seimo narį sesijos metu galima tik darantį nusikaltimą arba padariusį tokį nusikaltimą, už kurį graso ne mažesnė kaip sunkių darbų kalėjimo bausmė; Seimo nario suėmimo nutarimas pranešamas Seimo Pirmininkui ne vėliau kaip per 24 valandas po suėmimo. Kitais atvejais suimti Seimo narį sesijos metu galima Seimo sutikimu“. Pabrėžtina, kad 1938 m. Konstitucijos 94 straipsnio nuostatose *nėra įtvirtintas draudimas visais atvejais be Seimo sutikimo suimti Seimo narį*, o nustatytas tik draudimas suimti Seimo narį be Seimo sutikimo *Seimo sesijos metu*. Kita vertus, pagal Konstitucijos 94 straipsnį jame numatytais atvejais – kai Seimo narys užtikamas darantis nusikaltimą arba jis padaro tokį nusikaltimą, už kurį „graso ne mažesnė kaip sunkių darbų kalėjimo bausmė“ – Seimo narį *ir Seimo sesijos metu* galima buvo suimti be Seimo sutikimo. Kitais atvejais suimti Seimo narį Seimo sesijos metu galima buvo tik Seimui sutikus.

1940 m. birželio 15 d. Sovietų Sąjungai okupavus, o vėliau ir aneksavus Lietuvos Respubliką, Lietuvos valstybė *de facto* neteko suvereniteto. Tauta neteko galimybės laisvai ir savarankiškai spręsti valstybės ir visuomenės gyvenimo klausimų. Okupacinė valdžia likvidavo visas Lietuvos Respublikos valstybės valdžios institucijas; visus politinio bei nors kiek svarbesnius kitokio pobūdžio sprendimus priimdavo Sovietų Sąjungos komunistų partijos vadovaujamos institucijos Maskvoje ir tuo metu Lietuvoje veikę šios partijos vietiniai padaliniai¹⁶. Tauta taip pat neteko galimybės laisvai ir savarankiškai rinkti Seimo – Tautos atstovybės. Paminėtina, kad Sovietų Sąjungos valdžios organai Lietuvoje sukūrė sau pavaldžias ir jų pačių tiesiogiai kontroliuojamas vietines administracines įstaigas, suteikė joms pavadinimus, turėjusius rodyti, kad šios įstaigos esą atstovauja tautai ir yra „valstybinio“ pobūdžio ir per šias įstaigas, pasiremami represinėmis

15 *Vyriausybės žinios*. 1938, Nr. 608/4271.

16 Rusijos Konstitucinis Teismas 1992 m. lapkričio 30 d. nutarime yra konstatavęs, kad Sovietų Sąjungos komunistų partija nebuvo partija tikraja šio žodžio prasme, kad ji buvo tuometinės Sovietų Sąjungos valstybinės valdžios sudedamoji ir pagrindinė dalis, lemdavusi visus valstybinės valdžios institucijų, taip pat kitų institucijų priimamus sprendimus. Konstitucionnyj Sud Rossijskoj Federacyji (1992–1996). Moskva: Novyj Jurist, 1997, s. 230–260.

struktūromis, valdė okupuotos ir aneksuotos Lietuvos valstybės teritoriją. Viena iš tokių įstaigų buvo vadinamoji Lietuvos TSR Aukščiausioji Taryba. Jos pavadinimas turėjo liudyti esą tai yra „valstybės“ parlamentas. Pabrėžtina, kad vadinamosios Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos, veikusios Lietuvoje nuo jos okupacijos iki tol, kol 1990 m. vasario 24 d. laisvuose demokratiniuose rinkimuose buvo išrinkta Aukščiausioji Taryba – Atkuriamasis Seimas, nebuvo jokia Lietuvos valstybės institucija, nebuvo joks Lietuvos parlamentas, jokia tautos atstovybė. Pati Lietuvos TSR nebuvo valstybė, nebuvo jokia Lietuvos valstybingumo forma. Vadinamosios Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos, veikusios Lietuvoje nuo jos okupacijos iki tol, kol 1990 m. vasario 24 d. laisvuose demokratiniuose rinkimuose buvo išrinkta Aukščiausioji Taryba – Atkuriamasis Seimas, buvo ne kas kita, o tik okupacinės valdžios sudarytos vietinės administracinės įstaigos, turėjusios klusniai legalizuoti ir įgyvendinti sovietinės okupacinės valdžios sprendimus, padėti jai valdyti okupuotos ir aneksuotos Lietuvos valstybės teritoriją¹⁷. Atsižvelgiant į tokį vadinamųjų Lietuvos TSR Aukščiausiųjų Tarybų pobūdį, nėra jokio pagrindo nagrinėti jų „deputatų“ imunitetą.

1990 m. kovo 11d. atkūrus Nepriklausomą Lietuvos valstybę buvo priimtas Lietuvos Respublikos Laikinis Pagrindinis Įstatymas (Laikinoji Konstitucija)¹⁸. Pagal Laikinojo Pagrindinio Įstatymo 73 straipsnį deputatai buvo laikomi „įgaliotais liaudies atstovais Liaudies deputatų tarybose“, o visos Lietuvoje veikiančios Liaudies deputatų tarybos – Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba, rajonų, miestų, gyvenviečių ir apylinkių Liaudies deputatų tarybos – sudarė „vieningą Lietuvos atstovaujamųjų valstybinės valdžios organų sistemą“ (60 str. 1 d.). Nei Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos deputatų, nei vietinių tarybų deputatų imunitetai Laikinajame Pagrindiniame Įstatyme tiesiogiai nebuvo nustatyti, jame buvo apsiribota nukreipiančio pobūdžio norma, kad „deputatui užtikrinamos sąlygos netrukdomai ir efektyviai įgyvendinti jo teises bei pareigas“ ir kad „deputato neliečiamybę, taip pat kitas deputatų veiklos garantijas nustato įstatymai“ (76 str.).

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. balandžio 11 d. priimtame įstatyme „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos deputato statuso“¹⁹ buvo nustatyta, kad „deputatas negali būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, suimtas arba kitaip apribota jo asmens laisvė, jam negali būti skiriama administracinė nuobauda teismine tvarka be Aukščiausiosios Tarybos sutikimo, išskyrus atvejus, kai jis užtinkamas darant nusikaltimą (*in flagranti*)“. Šiais atvejais Lietuvos Respublikos prokuroras turėjo apie tai nedelsdamas pranešti Lietuvos Respublikos Aukščiausiajai Tarybai (18 str. 1 d.). Nurodytame įstatyme buvo nustatyta, kad iškelti baudžiamąją bylą deputatui turi teisę tik Lietuvos Respublikos prokuroras (18 str. 4 d.). Kad būtų gautas Aukščiausiosios Tarybos sutikimas patraukti deputatą baudžiamojon atsakomybėn, suimti arba skirti jam administracinę nuobaudą teismine tvarka, Lietuvos Respublikos prokuroras turėjo kreiptis į Aukščiausiają Tarybą teikimu (19 str. 1 d.). Lietuvos Respublikos prokuroro

17 Sinkevičius, V. Lietuvos Respublikos Seimo, kaip Tautos atstovybės, konstitucinė koncepcija. *Lietuvos konstitucinė teisė: raida, institucijos, teisių apsauga, savivalda*. Vilnius, 2007, p. 164–224.

18 *Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos ir Vyriausybės žinios*. 1990, Nr. 9-245.

19 *Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos ir Vyriausybės žinios*. 1990, Nr. 12-366.

teikimą Aukščiausioji Taryba privalėjo apsvarstyti ne vėliau kaip per mėnesį. Deputatas turėjo teisę dalyvauti, kai Aukščiausioji Taryba svarstė jo deputatinės neliečiamybės klausimą. Apsvarsčiusi Lietuvos Respublikos prokuroro teikimą Aukščiausioji Taryba turėjo priimti motyvuotą sprendimą dėl deputato neliečiamybės ir per tris dienas apie jį informuoti prokurorą. Paaikškęs naujoms aplinkybėms Aukščiausioji Taryba galėjo peržiūrėti savo sprendimą (19 str. 2 d.). Įstatyme „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos deputato statuso“ buvo numatyta dar viena deputato asmens neliečiamybės garantija – net ir tuo atveju, jeigu Aukščiausioji Taryba duotų sutikimą patraukti deputatą baudžiamojon atsakomybėn, *deputatas negalėjo būti suimtas Aukščiausiosios Tarybos rūmuose* (18 str. 2 d.).

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos deputatų asmens neliečiamybės panaikinimo procedūros buvo nustatytos ir Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Reklamente²⁰, kuris buvo priimtas 1991 m. balandžio 18 d. Reklamente buvo nustatyta, kad Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro teikimui dėl Aukščiausiosios Tarybos deputato asmens neliečiamybės atėmimo Aukščiausioji Taryba sudaro tyrimo komisiją (147 str. 1 d.). Ši komisija, kaip ir visos kitos Aukščiausiosios Tarybos laikinosios komisijos, turėjo būti sudaroma pagal frakcijų proporcingo atstovavimo principą; prireikus Aukščiausioji Taryba galėjo nustatyti ir kitokią laikinosios komisijos sudarymo tvarką, tačiau komisijos niekada negalėjo sudaryti vienos frakcijos, partijos ar vieno regiono atstovai (63 str. 1 ir 4 d.). Tyrimo komisija, nagrinėdama klausimą dėl Aukščiausiosios Tarybos deputato asmens neliečiamybės atėmimo, privalėjo išklausti deputatą, kurio neliečiamybės atėmimo klausimas buvo svarstomas, arba jo įgaliotą kitą deputatą ir prokuratūros atstovą. Baigusi tyrimą komisija turėjo parengti pažymą bei Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos rezoliucijos projektą. Klausimas dėl Aukščiausiosios Tarybos deputato asmens neliečiamybės atėmimo turėjo būti pirmumo tvarka įrašomas į artimiausio Aukščiausiosios Tarybos posėdžio darbotvarkę. Deputatas turėjo teisę dalyvauti posėdyje, kuriame svarstomas jo asmens neliečiamybės klausimas. Svarstant šį klausimą, taip pat pateiktoje rezoliucijoje turėjo būti apsiribojama tik Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro teikime nurodytų faktų interpretavimu, vertinimu arba patikslinimu (148 str. 1 ir 2 d.). Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba galėjo priimti sprendimą dėl Aukščiausiosios Tarybos deputato asmens neliečiamybės, jeigu jos posėdyje „dalyvauja ne mažiau kaip du trečdaliai bendro deputatų skaičiaus (kvorumas) paprasta (t. y. daugiau kaip pusės) posėdyje dalyvaujančių deputatų balsų dauguma“ (101 str. 1 d.). Jeigu balsavimo metu, kuris buvo nustatytas ne vėliau kaip prieš dieną, posėdyje dalyvauja mažiau deputatų, Aukščiausioji Taryba galėjo priimti sprendimą dėl Aukščiausiosios Tarybos deputato asmens neliečiamybės, kai už tokį sprendimą balsuoja daugiau kaip pusė bendro deputatų skaičiaus (101 str. 1 d.).

1992 m. spalio 25 d. Konstitucijoje yra tiesiogiai įtvirtintos įvairios Seimo narių veiklos garantijos, taip pat ir jau minėtas draudimas be Seimo sutikimo patraukti Seimo narį baudžiamojon atsakomybėn, suimti, kitaip suvaržyti jo laisvę. Pagal Konstituciją atitinkamos Seimo nario veiklos garantijos taip pat turi būti nustatomos įstatymais (60

20 Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos ir Vyriausybės žinios. 1991, Nr. 14-359.

str. 4 d.) ir Seimo statutu (76 str.). Konstitucinės nuostatos „Seimo narys be Seimo sutikimo negali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn, suimamas, negali būti kitaip suvaržoma jo laisvė“ įgyvendinimo tvarka yra įtvirtinta Seimo statute²¹. Šios tvarkos turinį lemia ne tik konstitucinės nuostatos, draudžiančios be Seimo sutikimo patraukti Seimo narį baudžiamojon atsakomybėn, suimti, kitaip suvaržyti jo laisvę, samprata, bet *inter alia* tai, kad Konstitucijoje yra įtvirtinta dar viena labai svarbi Seimo nario veiklos garantija – Seimo nario mandatas gali būti panaikintas apkaltos proceso tvarka, kai yra Konstitucijoje nustatyti pagrindai (74 str.).

3. Seimo nario imuniteto įgijimo pradžia

Pagal Konstitucijos 62 straipsnio 2 dalį jame nurodytus imunitetus turi Seimo narys, todėl labai svarbu nustatyti, nuo kada Seimo narys įgyja šią konstitucinę savo veiklos garantiją. Ar Konstitucijos 62 straipsnyje nurodytus imunitetus turi asmuo, kuris yra išrinktas Seimo nariu, bet dar nėra prisiekęs Lietuvos Respublikai ir dar nėra įgijęs visų Tautos atstovo teisių? Ar nurodytus imunitetus turi tik toks išrinktas Seimo narys, kuris yra prisiekęs Lietuvos Respublikai ir įgijęs visas Tautos atstovo teises? O gal Konstitucijos 62 straipsnyje nurodytus imunitetus turi ir vieni, ir kiti Seimo nariai?

Aiškinantis šį klausimą pasakytina, kad Konstitucijoje vartojama ne tik „Seimo nario“ sąvoka, bet ir „asmens, išrinkto Seimo nariu“ sąvoka (Konstitucijos 59 str. 2 d.). Vien tai suponuoja, kad šios sąvokos nėra visiškai identiškoms, kad jos apibūdina asmenis, turinčius skirtingą teisinį statusą. Pagal Konstituciją asmens išrinkimas Seimo nariu dar nereiškia, kad jis iš karto įgyja visas Tautos atstovo teises ir pareigas. Visų Tautos atstovo teisių įgijimas Konstitucijoje yra siejamas su Seimo nario priesaika, kurią išrinktas Seimo narys turi duoti Seimo posėdyje. Konstitucijos 59 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad išrinktas Seimo narys visas Tautos atstovo teises įgyja tik po to, kai Seime jis prisiekia būti ištikimas Lietuvos Respublikai. Ši konstitucinė nuostata reiškia ir tai, kad tol, kol išrinktas Seimo narys neprisiekia, jis neturi visų Tautos atstovo teisių – toks išrinktas Seimo narys dar nėra Tautos atstovas, jis dar neturi Seimo nario įgaliojimų ir dar negali jų vykdyti. Taigi, kol naujai išrinktas Seimas nesusirenka į savo pirmąjį posėdį ir išrinktas Seimo narys neprisiekia, toks asmuo pagal Konstituciją laikomas *asmeniu, išrinktu Seimo nariu* – toks asmuo turi Seimo nario mandatą, bet jis dar nėra laikomas visateisiu Seimo nariu (Tautos atstovu), nes jis dar neturi visų Seimo nario (Tautos atstovo) įgaliojimų ir negali naudoti Seimo nario mandato, kad galėtų vykdyti jam Konstitucijoje nustatytus įgaliojimus. Minėta, kad tokio asmens teisinį statusą apibūdina Konstitucijos 59 straipsnio 2 dalyje vartojama sąvoka „*asmuo, išrinktas Seimo nariu*“. Konstitucinis Teismas, aiškindamas Seimo nario priesaikos instituto turinį, 2004 m. liepos 1 d. nutarime yra konstatavęs, kad „konstitucinės nuostatos, kad Seimo narių įgaliojimų laikas pradedamas skaičiuoti nuo tos dienos, kai naujai išrinktas Seimas susirenka į pirmąjį posėdį, ir kad nuo šio posėdžio pradžios baigiasi anksčiau išrinktų Seimo narių įgaliojimų

21 *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 5-97.

laikas, aiškinamos Konstitucijoje įtvirtinto Seimo veiklos nepertraukiamumo principo kontekste, suponuoja tai, kad naujai išrinktas Seimas kaip visavertė Tautos atstovybė turi pradėti funkcionuoti būtent nuo šio posėdžio pradžios. Kadangi pagal Konstituciją Seimo narys visas Tautos atstovo teises įgyja tik po to, kai Seime jis prisiekia būti ištikimas Lietuvos Respublikai, išrinkti Seimo nariai pagal Konstituciją privalo prisiekti pirmame naujai išrinkto Seimo posėdyje²², kad „išimtis galėtų būti padaryta tik tiems išrinktiems Seimo nariams, kurie negali atvykti į pirmąjį naujai išrinkto Seimo posėdį dėl ypač svarbių pateisinamų priežasčių (pavyzdžiui, dėl ligos); pagal Konstituciją toks išrinktas Seimo narys privalo prisiekti artimiausiam Seimo posėdyje, kai tik išnyksta ypač svarbi pateisinama priežastis, dėl kurios šis išrinktas Seimo narys negalėjo prisiekti pirmajame naujai išrinkto Seimo posėdyje“²².

Konstitucijos 59 straipsnio 2 dalies nuostata, jog tol, kol išrinktas Seimo narys neprisiekia, jis dar neturi *visų* Tautos atstovo teisių, reiškia ne tik tai, kad visas Tautos atstovo teises išrinktas Seimo narys įgyja tik po to, kai prisiekia. Ši nuostata reiškia ir tai, kad išrinktas, bet dar neprisiekęs Seimo narys *turi tam tikras teises, tik ne visas*. Ar išrinktas, bet dar neprisiekęs Seimo narys pagal Konstitucijos 62 straipsnį turi Seimo nario imunitetą, ar minėtą imunitetą jis įgyja tik po to, kai prisiekia Lietuvos Respublikai? Aiškinantis šį klausimą svarbu atkreipti dėmesį į tai, koks subjektas pagal Konstituciją gali spręsti, ar leisti patraukti Seimo narį baudžiamojon atsakomybėn, suimti, kitaip suvaržyti jo laisvę. Konstitucijos 62 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad tai spręsti gali Seimas. Vadinasi, jokia kita valstybės valdžios institucija tokių įgaliojimų neturi. Pagal Konstitucijos 65 straipsnį naujai išrinktas Seimas turi susirinkti į savo pirmąjį posėdį ne vėliau kaip per 15 dienų po Seimo išrinkimo. Konstitucijos 59 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Seimo narių įgaliojimų laikas pradedamas skaičiuoti nuo tos dienos, kai naujai išrinktas Seimas susirenka į pirmąjį posėdį, nuo šio posėdžio pradžios baigiasi anksčiau išrinktų Seimo narių įgaliojimų laikas. Taigi naujai išrinktas Seimas kaip Tautos atstovybė pradeda funkcionuoti nuo savo pirmojo posėdžio pradžios (kai išrinkti Seimo nariai prisiekia Lietuvos Respublikai). Koks Seimas pagal Konstituciją gali spręsti, ar leisti patraukti baudžiamojon atsakomybėn, suimti, kitaip suvaržyti laisvę tokio Seimo nario, kuris yra išrinktas, bet dar neprisiekęs, nes naujai išrinktas Seimas dar nėra susirinkęs į savo pirmąjį posėdį? Minėta, kad pagal Konstituciją nuo naujo Seimo išrinkimo iki jo pirmojo posėdžio, kuriame išrinkti Seimo nariai turi prisiekti, gali praeiti 15 dienų. Kol naujai išrinktas Seimas susirenka į savo pirmąjį posėdį, funkcionuoja anksčiau išrinktas Seimas, jis turi visus jam pagal Konstituciją ir įstatymus nustatytus įgaliojimus. Ar anksčiau išrinktas Seimas gali spręsti, ar leisti patraukti baudžiamojon atsakomybėn, suimti, kitaip suvaržyti laisvę tokio Seimo nario, kuris yra išrinktas į naująjį Seimą? Sistemiskai aiškinant Konstitucijos 62 straipsnio nuostatas galima teigti, kad Seimas gali spręsti tik tokio Seimo nario imunitetų panaikinimo klausimą, kuris yra to Seimo narys. Pagal Konstituciją anksčiau išrinktas Seimas negali spręsti, ar leisti patraukti baudžiamojon atsakomybėn, suimti, kitaip suvaržyti laisvę tokio Seimo nario, kuris yra išrinktas

22 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 15 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 105-3894.

į naująjį Seimą. Išrinkto Seimo nario imunitetų panaikinimo klausimą prireikus galės spręsti naujai išrinktas Seimas, kuris kaip Tautos atstovybė pradės funkcionuoti nuo savo pirmojo posėdžio pradžios (po to, kai išrinkti Seimo nariai prisieks).

4. Ar įstatymais galima išplėsti subjektų, turinčių imunitetą, sąrašą?

Ar toks Konstitucijos 62 straipsnyje nustatyto teisinio reguliavimo aiškinimas reiškia, kad išrinktas, bet dar nepriesiekęs Seimo narys pagal Konstituciją neturi Seimo nario imuniteto ir gali būti be Seimo sutikimo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, suimtas, gali būti kitaip suvaržyta jo laisvė? Čia negalima nepaminėti, *kad asmenų, išrinktų Seimo nariais, bet dar nepriesiekusių Lietuvos Respublikai, imunitetas, taip pat kandidatų į Seimo narius imunitetas yra įtvirtintas įstatymu*. Seimo rinkimų įstatymo 49 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „kandidatas į Seimo narius rinkimų agitacijos metu, taip pat iki pirmojo naujai išrinkto Seimo posėdžio (po pakartotinių arba naujų rinkimų – iki Seimo nario priesaikos) be Vyriausiosios rinkimų komisijos sutikimo negali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn, suimamas, negali būti kitaip varžoma jo laisvė“. Iš karto reikia pasakyti, jog tai, kad atkreipėme dėmesį į Seimo rinkimų įstatymu nustatytą *išrinkto, bet dar nepriesiekusio Seimo nario imunitetą, taip pat į kandidato į Seimo narius imunitetą*, jokių būdu nereiškia, jog remdamiesi šiuo įstatymu mėginsime aiškinti Konstitucijos 62 straipsnio 2 dalies nuostatos „Seimo narys be Seimo sutikimo negali būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, suimtas, negali būti kitaip suvaržoma jo laisvė“ turinį. Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucija gali būti aiškinama remiantis tik ja pačia, jos pačios logika, jos normų ir principų ryšiais ir sąveika, konstituciniu visuminiu reguliavimu, kad Konstitucijos negalima aiškinti remiantys įstatymais ir kitais teisės aktais, nes taip būtų paneigta Konstitucijos viršenybė teisės sistemoje²³. Seimo rinkimų įstatyme nustatyto teisinio reguliavimo analizė mums įdomi vien jo santykio su Konstitucija aspektu: ar *išrinktam, bet dar nepriesiekusiam Seimo nariui, taip pat kandidatui į Seimo narius pagal Konstituciją įstatymais gali būti nustatomas minėtas imunitetas*? Pažymėtina, kad Konstitucijoje nėra *explicitinių* nuostatų, įtvirtinančių *išrinkto, bet dar nepriesiekusio Seimo nario imunitetą, taip pat kandidato į Seimo narius imunitetą*. Konstitucijoje atitinkami imunitetai yra nustatyti tik Respublikos Prezidentui (86 str. 1 d.), Seimo nariams (62 str. 2 d.), Ministrui Pirmininkui ir ministrams (100 str.), taip pat teisėjams (114 str. 2 d.). Jokių kitų subjektų imuniteto Konstitucija *tiesiogiai* neįtvirtina.

Nors subjektai, turintys imunitetą, Konstitucijoje yra nurodyti *expressis verbis*, tai nereiškia, jog Konstitucijoje nurodytų subjektų sąrašas yra išsamus (baigtinis) ir kad Konstitucija apskritai draudžia įstatymais nustatyti imunitetus ir kai kuriems kitiems, Konstitucijoje tiesiogiai nenurodytiems, subjektams. Manytina, kad įstatymais galima išplėsti subjektų, turinčių imunitetą, sąrašą, tačiau tik tuo atveju, jeigu *tai kiltų iš pačios*

23 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d., 2004 m. liepos 1 d., 2004 m. gruodžio 13 d., 2006 m. kovo 28 d. nutarimai.

Konstitucijos ir/ar būtų grindžiama Konstitucija. Vadinasi, labai svarbu apibrėžti bendrą kriterijų, kuriuo remiantis būtų galima spręsti, ar atitinkamo subjekto priskyrimas įstatymais tiems subjektams, kurie gali turėti imunitetą, *kyla iš pačios Konstitucijos, yra grindžiamas Konstitucija.*

Pamėginkime tai padaryti mūsų nagrinėjamo klausimo – ar išrinktam, bet dar neprisiekusiam Seimo nariui, taip pat kandidatui į Seimo narius pagal Konstituciją įstatymais gali būti nustatomas imunitetas – kontekste. Draudimas be Seimo sutikimo patraukti Seimo narį baudžiamojon atsakomybėn, suimti ar kitaip suvaržyti jo laisvę yra speciali garantija, skirta užtikrinti galimybę Seimo nariui laisvai ir netrukdomai kartu su kitais Seimo nariais vykdyti konstitucines Seimo funkcijas bei visus Seimo nario, kaip Tautos atstovo, įgaliojimus. Turėdamas šią garantiją Seimo narys gali jaustis saugus, gali nebijoti, kad su juo bus susidorota dėl politinių motyvų ar už jo, kaip Seimo nario, veiklą. Jeigu Seimo narys neturėtų imuniteto, galėtų susidaryti ir tokia situacija, kad Seimo narys būtų traukiamas baudžiamojon atsakomybėn, kitaip persekiojamas, būtų suvaržoma jo laisvė nesant tam pakankamo teisinio pagrindo, o vien dėl jo, kaip Seimo nario, veiklos. Akivaizdu, kad jeigu Seimo narį būtų galima patraukti baudžiamojon atsakomybėn, suimti ar kitaip suvaržyti jo laisvę be Seimo sutikimo, Seimo narys negalėtų laisvai ir netrukdomai vykdyti visų Seimo nario, kaip Tautos atstovo, įgaliojimų. Jeigu Seimo narys neturėtų imuniteto, jis atitinkamų teisėsaugos pareigūnų neteisėtais sprendimais dėl įvairiausių motyvų galėtų būti net visiškai eliminuojamas iš Seimo veiklos. Tokie pat argumentai, nors ir ne visi, gali būti pritaikyti ir kandidatui į Seimo narius, o tuo labiau asmeniui, kuris yra išrinktas Seimo nariu, bet dar neprisiekė. Jeigu kandidatą į Seimo narius būtų galima patraukti baudžiamojon atsakomybėn, suimti ar kitaip suvaržyti jo laisvę be įstatyme numatytos nepriklausomos institucijos sutikimo (pagal dabar galiojančią Seimo rinkimų įstatymą – be Vyriausiosios rinkimų komisijos sutikimo), galėtų susidaryti ir tokia situacija, kad kandidatas į Seimo narius būtų persekiojamas nesant tam pakankamo teisinio pagrindo, o siekiant neleisti jam būti išrinktam Seimo nariu. Pvz., vien dėl to, kad savo rinkimų kampanijos metu jis žadėjo inicijuoti tyrimą, ar atitinkamos teisėsaugos institucijos veikloje nėra korupcijos. Neturėdamas imuniteto kandidatas į Seimo narius turėtų mažesnes galimybes dalyvauti rinkimų kampanijoje, laisvai skelbti savo programines nuostatas, kritikuoti politinius oponentus, sąžiningai varžytis su kitais kandidatais dėl Seimo nario vietos. Jeigu kandidatas į Seimo narius neturėtų imuniteto, galėtų susidaryti net tokia situacija, kad kandidatas į Seimo narius dėl įvairiausių motyvų teisėsaugos institucijų ar jų pareigūnų sprendimais galėtų būtų visiškai nepagrįstai eliminuojamas iš kovos dėl Seimo nario mandato. Panašiai galima argumentuoti ir tai, kodėl imunitetai įstatymu gali būti nustatyti asmeniui, išrinktam Seimo nariu, bet dar neprisiekusiam. Jeigu asmuo, išrinktas Seimo nariu, bet dar neprisiekęs, galėtų būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, suimtas, galėtų būti kitaip suvaržyta jo laisvė be įstatyme numatytos nepriklausomos institucijos sutikimo (pagal dabar galiojančią Seimo rinkimų įstatymą – be Vyriausiosios rinkimų komisijos sutikimo), galėtų susidaryti ir tokia situacija, kad Seimo nariu išrinktam asmeniui nebūtų leista atvykti į pirmąjį naujai išrinkto Seimo posėdį ir jame prisiekti. Taigi galima teigti, kad Konstitucija nedraudžia *įstatymais* nustatyti imuniteto asmeniui, kuris yra kandidatas į

Seimo narius, taip pat asmeniui, kuris yra išrinktas Seimo nariu, bet dar neprisiekė. Nors Konstitucijoje nėra tiesiogiai nurodyta, kad minėti asmenys turi imunitetą, jų *imunitetas, nustatytas Seimo rinkimų įstatymu, gali būti grindžiamas Konstitucija*. Pabrėžtina, kad imunitetas nurodytiems asmenims reikalingas dėl to, kad tik tauta, t. y. rinkėjai, galėtų spręsti, ką visuotiniuose rinkimuose išrinkti Seimo nariu, kad kandidatas į Seimo narius nebūtų eliminuojamas iš rinkimų proceso teisėsaugos institucijų ar jų pareigūnų sprendimais, kad teisėsaugos institucijos ar jų pareigūnai nesikištų į rinkimų procesą ir nedaryti įtakos Seimo rinkimų rezultatams. Kitaip tariant, imunitetas nurodytiems asmenims reikalingas dėl to, kad rinkimų metu nebūtų iškreipta ar paneigta tautos, t. y. rinkėjų, valia.

Manytina, kad kriterijus, kuriuo remiantis būtų galima spręsti, ar įstatymas, įtvirtinantis Konstitucijoje tiesiogiai nenurodytų subjektų imunitetą, yra grindžiamas Konstitucija, galėtų būti toks: *įstatymais imunitetas gali būti nustatomas tik tokiems subjektams, kurie dalyvauja visuotiniuose rinkimuose, kad būtų išrinkti į tokias Konstitucijoje numatytas pareigas, kurias užimantiems subjektams imunitetą numato pati Konstitucija*. Pagal Konstituciją visuotiniuose rinkimuose yra renkami tik Respublikos Prezidentas ir Seimo nariai; Konstitucijoje *expressis verbis* numatyta, kad Respublikos Prezidentas ir Seimo nariai turi imunitetą. Vadinasi, Seimo rinkimų įstatyme nustatytas teisinis reguliavimas, jog imunitetą turi kandidatas į Seimo narius, taip pat asmuo, išrinktas Seimo nariu, bet dar neprisiekęs, gali būti grindžiamas Konstitucija, kyla iš Konstitucijos²⁴. Analogiškai galima grįsti ir Respublikos Prezidento rinkimų įstatyme įtvirtintą kandidato į Respublikos Prezidentus imunitetą, taip pat asmens, išrinkto Respublikos Prezidentu, bet dar neprisiekusio imunitetą – pagal šio įstatymo 43 straipsnį „kandidatas į Respublikos Prezidentus rinkimų agitacijos kampanijos metu, taip pat iki Respublikos Prezidento priesaikos be Vyriausiosios rinkimų komisijos sutikimo negali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn, suimamas, negali būti kitaip varžoma jo laisvė“²⁵. Imunitetas kandidatui į Respublikos Prezidentus, taip pat asmeniui, kuris buvo išrinktas Respublikos Prezidentu, bet dar neprisiekė, reikalingas dėl to, kad tik rinkėjai galėtų spręsti, ką visuotiniuose rinkimuose išrinkti Respublikos Prezidentu, kad kandidatas į Respublikos Prezidentus nebūtų eliminuojamas iš rinkimų proceso teisėsaugos institucijų ar jų pareigūnų sprendimais, kad jie nedarytų įtakos ir nelemtų Respublikos Prezidento rinkimų rezultatų.

24 Manytina, kad Konstitucija nedraudžia įstatymais nustatyti ir Lietuvos Respublikoje išrinktų Europos Parlamento narių imunitetą. Tokių asmenų imunitetą įtvirtina LR Seimo 2004 m. vasario 17 d. priimtas Lietuvos Respublikoje išrinktų Europos Parlamento narių statuso ir darbo sąlygų įstatymas, kurio 4 str. nustatyta, kad Europos Parlamento narys Lietuvos Respublikos teritorijoje turi tokią pačią neliečiamybę kaip ir Seimo narys, jeigu Europos Sąjungos teisės normos nenumato kitaip. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 32-1009. Rinkimų į Europos Parlamentą įstatyme, kurį Seimas priėmė 2003 m. lapkričio 20 d., yra įtvirtinta kandidato į Europos Parlamento narius neliečiamybė. Pagal šio įstatymo 48 straipsnį kandidatas rinkimų agitacijos kampanijos metu, taip pat iki pirmojo naujai išrinkto Europos Parlamento posėdžio be Vyriausiosios rinkimų komisijos sutikimo negali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn, suimamas, negali būti kitaip varžoma jo laisvė. *Valstybės žinios*. 2003, Nr. 115-5192. Galima teigti, kad ir šis įstatymo nuostata neprieštarauja Konstitucijai.

25 *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 71-2721.

Konstitucijoje nustatyta, kad imunitetą taip pat turi Ministras Pirmininkas ir ministrai (100 str.) bei teisėjai (114 str. 2 dalis). Pagal Konstituciją Ministras Pirmininkas ir ministrai, taip pat teisėjai nėra renkami visuotiniuose rinkimuose, jie į pareigas yra skiriami atitinkamai Respublikos Prezidento ar Seimo. Konstitucijoje numatyta, kad „pradėdami eiti savo pareigas, Ministras Pirmininkas ir ministrai Seime prisiekia būti ištikimi Lietuvos Respublikai, laikytis Konstitucijos ir įstatymų“ (93 str.); pagal Konstitucijos 112 straipsnio 6 dalį „asmuo, paskirtas teisėju, įstatymo nustatyta tvarka prisiekia būti ištikimas Lietuvos Respublikai, vykdyti teisingumą tik pagal įstatymą“; Konstitucijos 2 dalyje nustatyta, kad „prieš pradėdami eiti savo pareigas, Konstitucinio Teismo teisėjai Seime prisiekia būti ištikimi Lietuvos Respublikai ir Konstitucijai“. Šios konstitucinės nuostatos reiškia, kad tol, kol asmuo, kuris yra paskirtas Ministru Pirmininku, ministru, teisėju neprisiekia, jis negali pradėti eiti savo pareigų. Ar kandidatui į Ministrus Pirmininkus, kandidatams į ministrus, taip pat kandidatams į teisėjus įstatymais taip pat gali būti nustatytas imunitetas? Ar imunitetas įstatymais taip pat gali būti nustatytas nurodytiems asmenims, kurie yra paskirti į minėtas pareigas, bet dar nėra prisiekę? Manytina, kad kandidatams į Ministrus Pirmininkus ir ministrus, kandidatams į teisėjus, taip pat nurodytiems asmenims, kurie yra paskirti į minėtas pareigas, bet dar nėra prisiekę, *negalima taikyti tų pačių argumentų*, kuriais buvo grindžiama nuomonė, kad įstatymais galima nustatyti kandidato į Seimo narius, taip pat asmens, išrinkto Seimo nariu, bet dar neprisiekusio, imunitetą. Tokią išvadą lemia tai, kad Ministras Pirmininkas ir ministrai, taip pat teisėjai pareigas užima ne juos išrinkus į tokias pareigas visuotiniuose rinkimuose, o kitais būdais – jie, kaip minėta, į atitinkamas pareigas yra paskiriami Respublikos Prezidento ar Seimo. Pagal Konstituciją kandidatą į Ministrus Pirmininkus pasirenka Respublikos Prezidentas; jis teikia pasirinktą kandidatūrą svarstyti Seimui, ir, jeigu Seimas pritaria pateiktai kandidatūrai, skiria asmenį Ministru Pirmininku. Kandidatus į ministrus pasirenka Ministras Pirmininkas; jis teikia Vyriausybės sudėtį tvirtinti Respublikos Prezidentui. Panašiai yra ir su teisėjais. Kandidatus į apylinkių, apygardų teismų teisėjus, Apeliacinio teismo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjus, taip pat administracinių teismų teisėjus pasirenka Respublikos Prezidentas. Respublikos Prezidentas skiria apylinkių ir apygardų bei administracinių teismų teisėjus; Seimo pritarimu skiria Apeliacinio teismo teisėjus; teikia Seimui skirti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjus. Kadangi Ministro Pirmininko, ministro, taip pat teisėjo pareigos užimamos ne visuotinių rinkimų būdu, o paskyrus asmenis į atitinkamas pareigas tokiais atvejais tautos, t. y. rinkėjų, valia negali būti iškreipta ar paneigta. O imunitetas asmenims, kurie į pareigas renkami visuotiniuose rinkimuose, kaip minėta, yra būtinas dėl to, kad jie teisėsaugos institucijų ar jų pareigūnų sprendimais nebūtų eliminuojami iš rinkimų, kad rinkimų metu nebūtų iškreipta ar paneigta tautos, t. y. rinkėjų, valia. Taigi iš Konstitucijos nekyla, kad kandidatui į Ministrus Pirmininkus, kandidatams į ministrus, taip pat kandidatams į teisėjus įstatymais gali būti nustatytas imunitetas; iš Konstitucijos taip pat nekyla, kad imunitetą gali turėti asmuo, paskirtas Ministru Pirmininku, ministru, teisėju, kol šis asmuo nėra prisiekęs. Pagal Konstituciją asmuo, kuris yra paskirtas Ministru Pirmininku, ministru, teisėju, įgyja imunitetą tik po to, kai prisiekia. Jeigu įstatymais būtų nustatytas toks teisinis reguliavimas, kad imunitetą turi kandidatas į Ministrus Pirminin-

kus, kandidatai į ministrus, kandidatai į teisėjus, taip pat kad imunitetą turi asmuo, kuris yra paskirtas Ministru Pirmininku, ministru, teisėju, bet dar nepriesiekęs, galėtų kilti abejonų, ar tokie įstatymai yra grindžiami Konstitucija, ar jie neprieštarauja Konstitucijai.

Konstitucijoje yra nurodytos ne tik Respublikos Prezidento, Seimo narių, Ministro Pirmininko, ministrų, teisėjų pareigybės. Konstitucijoje taip pat minimos įvairių valstybės institucijų vadovų pareigybės, nurodomi kiti valstybės pareigūnai. Konstitucijoje nėra nurodyta, kad kokie nors kiti valstybės pareigūnai, išskyrus Respublikos Prezidentą, Seimo narį, Ministrą Pirmininką, ministrą, teisėją, turi imunitetą. Svarbu ir tai, kad Konstitucijoje nurodytų įvairių valstybės institucijų vadovai, kiti valstybės pareigūnai nėra renkami visuotiniuose rinkimuose, jie į atitinkamas pareigas yra paskiriami. Taigi pagal Konstituciją tokiems asmenims įstatymais imunitetas negali būti nustatytas. Šiuo atveju visiškai neturi reikšmės, kokia valstybės valdžios institucija – Respublikos Prezidentas, Seimas ar Vyriausybė – tokius asmenis paskiria į pareigas. Taip pat nėra svarbu, koks yra valstybės institucijos pavadinimas, kaip vadinasi atitinkamos pareigos, kokias funkcijas ir įgaliojimus turi valstybės institucijos ar jų pareigūnai. Nėra svarbios ir kokios nors kitos aplinkybės.

Mėginimų įstatymais išplėsti subjektų, turinčių imunitetą, sąrašą būta. Seimo 1995 m. vasario 22 d. priimtu įstatymu patvirtintame Seimo kontrolierių įstaigos statute²⁶ buvo nustatyta, kad „Seimo kontrolierius be Seimo sutikimo negali būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn ar suimtas, taip pat negali būti kitaip varžoma jo laisvė“ (13 str.). Ši nuostata egzistavo iki 1998 m. gruodžio 16 d., kai įsigaliojo Seimo 1998 m. gruodžio 3 d. priimtas naujas Seimo kontrolierių įstatymas – įsigaliojus šiam įstatymui neteko galios Seimo kontrolierių įstaigos statutas, kuriame minėta nuostata buvo įtvirtinta. Rengiant minėtą naują Seimo kontrolierių įstatymo projektą dėl šios nuostatos buvo daug diskutuojama, nes kilo abejonų, ar Seimo kontrolieriai gali turėti tokį imunitetą. Seimui pateiktame Seimo kontrolierių įstatymo projekte nuostatos „Seimo kontrolierius be Seimo sutikimo negali būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn ar suimtas, taip pat negali būti kitaip varžoma jo laisvė“ nebuvo. Tačiau vietoj jos naujo Seimo kontrolierių įstatymo įstatymo projekte (Reg. Nr. P-844) buvo siūloma nustatyti, kad Seimo kontrolieriai turi „tokias garantijas, kokios įstatymu nustatytos Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjams“ (projekto 30 str. 2 d.). Ši projekto nuostata buvo suformuluota labai abstrakčiai, iš jos buvo sunku spręsti, kokias konkrečias garantijas siūloma nustatyti Seimo kontrolieriams ir kaip jos derinsis su Konstitucija. Nors projekte buvo daroma nuoroda į garantijas, kurias Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjams nustato *įstatymas* (ne Konstitucija, o įstatymas – *išskirta autorias*), buvo neįmanoma nepastebėti, kad teisėjų neliečiamumo garantijas nustatantis Teismų įstatymas yra grindžiamas Konstitucija, o jame įtvirtintos teisėjų garantijos, *inter alia* teisėjų imunitetai, pažodžiui sutampa su Konstitucijoje įtvirtintais teisėjų imunitetais. Pvz., Konstitucijos 114 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „teisėjas negali būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, suimtas, negali būti kitaip suvaržyta jo laisvė be Seimo, o tarp Seimo sesijų – be Respublikos

26 Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigos statuto patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 1995, Nr. 19-434.

Prezidento sutikimo²⁷. Tokia pati nuostata buvo įtvirtinta Teismų įstatymo 47 straipsnyje. Pagal Konstitucijos 116 straipsnį Aukščiausiojo Teismo pirmininką ir teisėjus už šiurkštų Konstitucijos pažeidimą arba priesaikos sulaužymą, taip pat paaiškėjus, jog padarytas nusikaltimas, Seimas gali pašalinti iš pareigų apkaltos proceso tvarka. Tokia pati nuostata buvo įtvirtinta Teismų įstatymo 57 straipsnyje. Teismų įstatyme buvo įtvirtintos ir kitos teisėjų veiklos, jų nepriklausomumo ir neliečiamumo garantijos. Kaip beaiškintume, kokias garantijas, įstatymu numatytas teisėjams, buvo norėta nustatyti ir Seimo kontrolieriams – tai buvo mėginama padaryti įrašant į Seimo kontrolierių įstatymo projektą nuostatą „Seimo kontrolieriai turi tokias garantijas, kokios įstatymu nustatytos Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjams“ – ši projekto nuostata reiškė ir tai, kad įstatymu vėl mėginama išplėsti Konstitucijoje nurodytų subjektų, turinčių imunitetą, sąrašą. Manytina, kad jeigu siūloma nuostata būtų priimta, Seimo kontrolierių įstatyme atsirastų teisės norma, kurios konstitucingumas būtų labai abejotinas; kita vertus, būtų dar labiau įtvirtintas konstituciškai nepagrįstas precedentas, pradėtas formuoti 1995 m. vasario 22 d. Seimo kontrolierių įstaigos statute, kai įstatymu imunitetas buvo nustatytas ir tokiems subjektams (nagrinėjamu atveju – Seimo kontrolieriams), kurių imunitetai, autoriaus nuomone, negali būti kildinami iš Konstitucijos, negali būti pagrindžiami Konstitucija. Galima manyti, kad naujame Seimo kontrolierių įstatyme „sustiprinus“ minėtą precedentą, susidarytų prielaidos ir kitiems Seimo skiriamiesiems valstybės pareigūnams reikalauti, kad jų statusą reglamentuojančiuose įstatymuose būtų įtvirtinti imunitetai, analogiški tiems, kuriuos pagal Konstituciją turi Seimo nariai ir teisėjai. Kitaip tariant, jeigu siūloma įstatymo nuostata būtų priimta, tai, autoriaus nuomone, sudarytų prielaidas įstatymais konstituciškai nepagrįstai išplėsti Konstitucijoje nurodytų subjektų, turinčių imunitetą, sąrašą. Pasakytina, kad nuostatą „Seimo kontrolieriai turi tokias garantijas, kokios įstatymu nustatytos Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjams“ iš Seimo kontrolierių įstatymo projekto buvo išbraukta jau baigiant priimti šį įstatymą – dėl to Seimas specialiai balsavo²⁷. Nors tai, kad Seimo 1998 m. gruodžio 3 d. priimtame Seimo kontrolierių įstatyme²⁸ neliko minėtos nuostatos, buvo vienas iš pretekstų įstatymo projekto rengėjams kreiptis į Respublikos Prezidentą su prašymu vetuoti šį įstatymą ir grąžinti jį Seimui pakartotinai svarstyti, Respublikos Prezidentas nesutiko su argumentais, kad Seimo kontrolierių įstatymas gali prieštarauti Konstitucijai, nes jame nėra įtvirtintas anksčiau kitame įstatyme buvęs Seimo kontrolierių imunitetas; Respublikos Prezidentas pasirašė bei oficialiai paskelbė Seimo 1998 m. gruodžio 3 d. priimtą Seimo kontrolierių įstatymą. Vėliau šis įstatymas buvo ne kartą keičiamas ir papildomas, o 2004 m. lapkričio 4 d. Seimas priėmė įstatymą, kuriuo Seimo kontrolierių įstatymą išdėstė nauja redakcija²⁹ – šiame įstatyme taip pat nėra nuostatų, kad Seimo kontrolieriai turi imunitetą. Blika pridurti, kad teisinio ginčo, jog Seimo kontrolierių įstatymas gali prieštarauti Konstitucijai, nes jame nėra įtvirtinta anksčiau kitame teisės akte buvusi nuostata „Seimo kontrolierius be Seimo sutikimo negali būti patrauktas baudžiamojon

27 Lietuvos Respublikos Seimo 1998 m. gruodžio 3 d. (141) stenogramos, p. 55.

28 *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 110-3024.

29 *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 170-6238.

atsakomybėn ar suimtas, taip pat negali būti kitaip varžoma jo laisvė“, iki šiol nekilo. Matyt dėl to, kad tokiam ginčui nėra konstitucinio pagrindo.

Kalbant apie Seimo nario imunitetą galima iškelti dar vieną klausimą: ar Seimo nario imunitetas *turi būti* nustatytas Konstitucijoje, ar tai yra Konstitucijos kūrėjo *nuožiūros dalykas*, t. y. imunitetas gali būti nustatytas, bet gali būti ir nenustatytas? Čia galima pateikti įdomų pavyzdį iš Ukrainos Konstitucinio Teismo praktikos. Ukrainos Konstitucijoje nustatyta, kad Konstitucinis Teismas teikia išvadas dėl įstatymų projektų, kuriais siūloma pakeisti Konstituciją. Šiam teismui teko nagrinėti, ar Ukrainos Konstitucijai neprieštaraus toks Konstitucijos pakeitimo įstatymo projektas, kuriuo iš Ukrainos Konstitucijos būtų išbraukta šiuo metu joje esanti nuostata „deputatas be Aukščiausiosios Rados sutikimo negali būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, suimtas, negali būti kitaip suvaržoma jo laisvė“. Ukrainos Konstitucinis Teismas 2008 m. rugsėjo 16 d. konstatavo, kad toks Konstitucijos pakeitimo įstatymas *neprieštara* Konstitucijai³⁰. Kartu teismas pabrėžė, kad jo išvada nereiškia, jog Aukščiausioji Rada privalo panaikinti šiuo metu Ukrainos Konstitucijoje įtvirtintą nuostatą, kad deputatas be Aukščiausiosios Rados sutikimo negali būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, suimtas, negali būti kitaip suvaržoma jo laisvė. Bet, teismo nuomone, tai padaryti nėra draudžiama. Taigi Ukrainos Konstitucinio Teismo nuomone, Ukrainos parlamento nario imunitetas *neprivalo* būti įtvirtintas Konstitucijoje – įstatymų leidėjas *turi teisę spręsti*, ar jį įtvirtinti Konstitucijoje, ar neįtvirtinti. Ar minėta Ukrainos Konstitucinio Teismo išvada galėtų būti pritaikyta ir Lietuvos Respublikos Konstitucijai? Seimo nario imunitetas nustatytas Konstitucijos 62 straipsnyje. Šis Konstitucijos straipsnis gali būti pakeistas nebūtinai referendumu, jis gali būti pakeistas ir Seimo priimtu įstatymu dėl Konstitucijos pakeitimo. Ar Konstitucija leidžia Seimui priimti tokį Konstitucijos pakeitimo įstatymą, kuriuo iš Konstitucijos būtų išbraukta šiuo metu įtvirtinta nuostata „Seimo narys be Seimo sutikimo negali būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, suimtas, negali būti kitaip suvaržoma jo laisvė“? Atsakymas į šį klausimą gali būti nevienareikšmis, bet tai atskiro tyrimo dalykas.

5. Kai kurie Seimo nario imuniteto panaikinimo praktikos probleminiai aspektai

Konstitucinė nuostata, kad Seimo narys be Seimo sutikimo negali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn, suimamas, negali būti kitaip suvaržoma jo laisvė, yra pažodžiui įtvirtinta ir Seimo statute. Tačiau Seimo statute, skirtingai negu Konstitucijoje, yra nustatyta išlyga: „išskyrus atvejus, kai jis užtinkamas bedarantis nusikaltimą (*in flagranti*). Šiais atvejais generalinis prokuroras apie tai nedelsdamas praneša Seimui“ (22 str. 3 d.). Nors minėta išlyga Konstitucijoje tiesiogiai nėra įtvirtinta, manytina, kad ši Seimo statute nustatyta išlyga yra konstituciškai pagrįsta, todėl jos plačiau neaptarinėsime.

30 *Golos Ukrainy*. 2008 m. rugsėjo 17 d., Nr. 176(4426).

Pagal Seimo statutą prašyti Seimo sutikimo patraukti Seimo narį baudžiamojon atsakomybėn, suimti ar kitaip suvaržyti jo laisvę gali Lietuvos Respublikos generalinis prokuroras (23 str. 1 d.). Seimo statute nustatyta, kad išklauius generalinio prokuroro pranešimą dėl Seimo nario patraukimo baudžiamojon atsakomybėn, suėmimo ar kitojo jo laisvės suvaržymo, Seimo posėdyje daroma ne trumpesnė negu vienos valandos, bet ne ilgesnė negu dviejų valandų pertrauka. Būtinumą daryti minėtą pertrauką lemia tai, kad Konstitucijoje ir Seimo statute yra numatyta galimybė panaikinti Seimo nario mandatą apkaltos proceso tvarka, kai paaiškėja, kad padarytas nusikaltimas. Taigi pagal Konstituciją ir Seimo statutą yra galimos kelios situacijos: pirma, kai Seimas nusprendžia, jog tyrimą dėl nusikaltimo padarymo turi atlikti teisėsaugos institucijos ir sutinka, kad Seimo narys būtų patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, suimtas ar kitaip suvaržyta jo laisvė; antra, kai Seimas nusprendžia, jog jis pats ištirs, ar Seimo narys padarė nusikaltimą, ir spręs, ar panaikinti Seimo nario mandatą apkaltos proceso tvarka. Minėta pertrauka Seimo posėdyje reikalinga tam, kad Seimo nariai galėtų pasitarti, ar sudaryti tyrimo komisiją dėl sutikimo Seimo narį patraukti baudžiamojon atsakomybėn, suimti ar kitaip suvaržyti jo laisvę, ar pradėti apkaltos proceso parengiamuosius veiksmus. Jeigu Seimo nariai manytų, jog nusikaltimas yra akivaizdus ir yra pagrindas apkaltos procesui, jie turi turėti laiko surinkti būtiną skaičių Seimo narių parašų, ne inicijuoti apkaltos procesą turi teisę tik ne mažesnė kaip $\frac{1}{4}$ Seimo narių grupė (228 str. 1 d.). Įstatymų leidejo nuomone, tam pakanka vienos dviejų valandų trukmės Seimo posėdžio pertraukos. Pagal Seimo statutą po pertraukos Seimas gali priimti vieną iš dviejų sprendimų: arba sudaryti tyrimo komisiją dėl sutikimo Seimo narį patraukti baudžiamojon atsakomybėn, suimti ar kitaip suvaržyti jo laisvę; arba, jeigu yra ne mažesnės kaip $\frac{1}{4}$ Seimo narių grupės siūlymas, pradėti apkaltos proceso parengiamuosius veiksmus (23 str. 3 d.). Alternatyvaus pasirinkimo galimybė Seimo statute nustatyta dėl to, kad tuo pat metu nevyktų du alternatyvūs to paties įvykio tyrimai, kad šie tyrimai, t. y. Seimo sudarytos komisijos ir teisėsaugos institucijų, nesidubliuotų.

Jeigu nėra minėtos Seimo narių grupės siūlymo pradėti apkaltos procesą, Seimas sudaro tyrimo komisiją dėl sutikimo Seimo narį patraukti baudžiamojon atsakomybėn, suimti ar kitaip suvaržyti jo laisvę. Tokia komisija paprastai sudaroma laikantis frakcijų proporcingo atstovavimo principo. Tam tikrais atvejais Seimas gali nustatyti ir kitokią tyrimo komisijos sudarymo tvarką, tačiau niekada jos negali sudaryti vienos frakcijos ar vieno komiteto atstovai (71 str.). Tyrimo komisija, nagrinėdama klausimą dėl Seimo nario neliečiamybės atėmimo, privalo į komisijos posėdį pakviesti ir išklausti Seimo narį, kurio klausimas sprendžiamas, arba kitą jo įgaliotą Seimo narį, taip pat prokuratūros atstovą. Kilus abejonų dėl generalinio prokuroro prašymo pagrįstumo, komisija gali pareikalauti iš prokuratūros atstovų papildomų įrodymų, pagrindžiančių prašymą. Jeigu kviečiamas Seimo narys arba kitas jo įgaliotas Seimo narys neatvyksta į komisijos posėdį be svarbios priežasties arba atsisako pateikti komisijai paaiškinimus, komisija turi teisę priimti sprendimą nedalyvaujant Seimo nariui ar kitam jo įgaliotam Seimo nariui.

Seimo statute nustatyta, kad tyrimo komisija turi parengti pažymą bei Seimo rezoliucijos projektą ir išplatinti juos Seimo nariams. Po to Seimo nario asmens neliečiamybės atėmimo klausimas įrašomas į Seimo artimiausio posėdžio darbotvarkę.

Seimo statute nustatyta ir tai, kad svarstant šį klausimą Seimo posėdyje, taip pat pateiktame rezoliucijos projekte apsiribojama tik generalinio prokuroro teikime nurodytų faktų interpretavimu, vertinimu arba patikslinimu. Jeigu rezoliucijos projekte numatoma patenkinti generalinio prokuroro teikimą, ji gali būti priimta, kai už projektą balsuoja daugiau kaip pusė visų Seimo narių (23 str. 3 d.).

Seimui sprendžiant, ar sutikti, kad Seimo narys būtų patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, suimtas, kitaip suvaržyta jo laisvė, labai didelę reikšmę turi tai, kokią pažymą Seimui pateikia tyrimo komisija. Juk ir tyrimo komisijos parengtas Seimo rezoliucijos projektas, kuriame Seimui siūloma sutikti ar nesutikti, kad būtų panaikinta Seimo nario neliečiamybė, turėtų būti grindžiamas minėta tyrimo komisijos pažyma. Atkreiptinas dėmesys, kad Seimo statute nėra *expressis verbis* nustatyta, kas turi atsispindėti komisijos pažymoje, nėra numatyta pažymos struktūra. Manytina, kad iš Seimo statute ir Seimo laikinųjų tyrimo komisijų įstatyme³¹ nustatytos šių komisijų paskirties, iš jų statuso kyla tai, kad komisijos parengtoje pažymoje *visada turi būti išdėstoma medžiaga, kurią komisija analizavo, ir pateikiami argumentai, kuriais remdamasi komisija siūlo Seimui sutikti ar nesutikti, kad Seimo narys būtų patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, suimtas, būtų kitaip suvaržyta jo laisvė*. Be abejo, pažymoje gali ir turi būti pateikiama ir kita informacija, susijusi su nagrinėtu klausimu, nes tai padeda Seimui apsispręsti, kokį priimti sprendimą dėl Seimo nario neliečiamybės – ją panaikinti ar nepanaikinti.

Seimo tyrimo komisijų parengtų pažymų analizė, autoriaus nuomone, leidžia teigti, kad pažymos neretai turi esminių trūkumų: pažymose kartais stokojama ar net visiškai nėra pateikiama argumentų, kuriais komisija grindžia savo siūlymą Seimui neduoti sutikimo patraukti Seimo narį baudžiamojon atsakomybėn, suimti, kitaip suvaržyti jo laisvę; komisijos kartais viršija joms nustatytus įgaliojimus. Manytina, kad šiuos trūkumus lemia *inter alia* tai, kad tyrimo komisijos kartais klaidingai suvokia savo paskirtį, neretai prisiima joms nebūdingas funkcijas. Aptarkime kai kuriuos probleminius tyrimo komisijų pažymų aspektus. Prieš tai būtų prasminga trumpai priminti tyrimo komisijų paskirtį, o ši paskirtis yra tokia: Seimas, gavęs generalinio prokuroro prašymą leisti patraukti Seimo narį baudžiamojon atsakomybėn, suimti, kitaip suvaržyti jo laisvę, sudaro tyrimo komisiją, kad ji patikrintų, ar generalinio prokuroro prašymas yra pagrįstas, ar tai nėra mėginimas persekioti Seimo narį dėl politinių ar kitų motyvų, ar tai nėra bandymas susidoroti su Seimo nariu dėl jo kaip Seimo nario veiklos ir kt. Kitaip tariant, Seimas paveda komisijai ištirti, ar yra pagrindas patenkinti generalinio prokuroro prašymą; baigusi tyrimą komisija turi informuoti apie tai Seimą. Manytina, kad būtent tai – *yra ar nėra pagrindas patenkinti generalinio prokuroro prašymą* – ir turėtų atsispindėti komisijų pažymų rezoliucinėse dalyse. Be abejo, komisijos išvados turėtų būti grindžiamos argumentais, ypač tuomet, kai komisija siūlo Seimui neduoti sutikimo patraukti Seimo narį baudžiamojon atsakomybės, suimti, kitaip suvaržyti jo laisvę. Iš tyrimo komisijų pažymų matyti, kad pažymų rezoliucinės dalys yra formuluojamos labai nevienodai, kad pažymose ne visada pateikiami argumentai, pagrindžiantys komisijos išvadą. Antai tyrimo komisija, kuri buvo sudaryta dėl sutikimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn

31 Valstybės žinios. 1999, Nr. 33-943.

Seimo narį Gintautą Mikolaitį, savo parengtoje pažymoje išdėstė Generalinio prokuroro prašyme Seimui pateiktus duomenis, taip pat nurodė, kad komisija išklausė Seimo nario G. Mikolaičio paaiškinimus, ir pažymos rezoliucinėje dalyje pateikė tokią išvadą: „komisija, manydama, kad Seimo narys Gintautas Mikolaitis *turėtų būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn*, <...> siūlo Seimui duoti sutikimą patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narį Gintautą Mikolaitį bei kitaip suvaržyti jo laisvę“³². Pabrėžtina, kad komisija nutarė konstatuoti ne tai, kad yra pagrindas patenkinti Generalinio prokuroro prašymą, o konstatavo, kad „Gintautas Mikolaitis *turėtų būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn*“. Tokia pažymos formuluotė gali būti vertinama kritiškai. Šia formuluote, nors ji ir tariamosios nuosakos, perteikta ne tik komisijos nuomonė dėl generalinio prokuroro prašymo. Ši formuluotė gali būti interpretuojama ir kitaip, o būtent kaip *išreiškianti komisijos pageidavimą* – Seimo narys, komisijos nuomone, *turėtų būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn*. Tokia pažymos rezoliucinės dalies formuluotė negali būti laikoma teisiškai korektiška ir dėl to, kad taip teisėsaugos institucijoms visiškai atvirai „patariama“, ką jos turi daryti, – traukti atsakomybėn, o tai gali būti vertinama ir kaip tam tikras komisijos spaudimas teisėsaugos institucijoms. Pažymoje pavartojus minėtą formuluotę nebuvo paisoma to, kad generalinio prokuroro prašymas leisti Seimo narį patraukti baudžiamojon atsakomybėn dar nereiškia, kad gavus tokį Seimo leidimą Seimo narys visada turi būti (komisijos žodžiais tariant – „turėtų būti“) patrauktas baudžiamojon atsakomybėn; nebuvo paisoma ir to, kad atitinkamą sprendimą teisėsaugos institucijos turi priimti be jokių pašalinių, tegul ir netiesioginių, įtakų.

Manytina, kad tyrimo komisijų paskirtį geriau atitinka ir jų atliktą tyrimą geriau išreiškia kitokios komisijų pažymų rezoliucinių dalių formuluotės. Pvz., Seimo sudaryta laikinoji tyrimo komisija dėl sutikimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narį Viktorą Muntianą savo pažymoje konstatavo: „komisija <...> nusprendė, kad Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro <...> prašyme išdėstytais aplinkybėmis paremtas prašymas duoti sutikimą patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narį Viktorą Muntianą *yra pagrįstas*“³³. Tokia neutrali pažymos formuluotė, autoriaus nuomone, ne tik geriau atspindi tai, ką tyrė komisija; tokia formuluotė neduoda pagrindo teigti neva komisija savo pažymos teiginiais bandė paveikti galimus teisėsaugos institucijų sprendimus.

Minėta, kad tyrimo komisijos pažymoje *visada turi būti ne tik išdėstoma medžiaga, kurią komisija analizavo, bet ir pateikiami argumentai, kuriais remdamasi komisija siūlo Seimui sutikti ar nesutikti, kad Seimo narys būtų patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, suimtas, būtų kitaip suvaržyta jo laisvė*. Komisijų pažymos dažniausiai yra būtent tokios. Tačiau ne visada. Kaip pavyzdį galima pateikti Seimo 2008 m. lapkričio 27 d. nutarimu sudarytos komisijos „Dėl sutikimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narį R. Žilinską“ parengtą pažymą. Komisijos pažymoje pateikiami generalinio prokuroro nurodyti duomenys, taip pat Seimo nario R. Žilinsko paaiškinimai, o po

32 Lietuvos Respublikos Seimo laikinosios tyrimo komisijos 2006 m. birželio 22 d. pažyma „Dėl sutikimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narį Gintautą Mikolaitį“.

33 Lietuvos Respublikos Seimo laikinosios tyrimo komisijos 2008 m. birželio 26 d. pažyma „Dėl sutikimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narį Viktorą Muntianą“.

to teigiama, kad komisija „*neįžvelgė pagrindo* duoti sutikimą patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narį Roką Žilinską, nes, komisijos nuomone, R. Žilinsko *veiksmai neturi nusikalstamos veikos požymių*; komisija pasiūlė Seimui neduoti sutikimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narį Roką Žilinską ar kitaip suvaržyti jo laisvę“³⁴. Žinoma, komisija gali manyti, kad Seimo nario veiksmai neturi nusikalstamos veikos požymių, ji gali siūlyti Seimui neduoti sutikimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narį, tačiau tokia komisijos nuomonė turi būti argumentuota. Deja, komisijos pažymoje nėra pateikta jokių argumentų, kodėl, komisijos nuomone, generalinio prokuroro prašymas yra nepagrįstas, kodėl iš generalinio prokuroro pateiktų duomenų negalima manyti, kad Seimo narys padarė jam inkriminuojamą nusikalstamą veiką. Komisija tiesiog pateikė savo verdiktą – ji, kaip minėta, *neįžvelgia pagrindo* duoti sutikimą patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narį, nes jo *veiksmai neturi nusikalstamos veikos požymių*. Manytina, kad dėl teisinių argumentų stokos tokia pažyma nepadeda Seimui apsispręsti, ar leisti Seimo narį patraukti baudžiamojon atsakomybėn. Komisijos argumentus vėliau netiesiogiai atskleidė šios komisijos pirmininkas kalbėdamas Seimo posėdyje, kuriame buvo svarstoma, ar panaikinti Seimo nario neliečiamybę: komisijos pirmininkas pareiškė, kad Seimo nario R. Žilinsko veika turėtų būti kvalifikuojama ne kaip nusikaltimas, o kaip administracinės teisės pažeidimas, ir kad jis komisijoje šią bylą sprendė „kaip politikas, bet *pirmausia kaip teisininkas*“³⁵. Tokie paaiškinimai rodo, kad komisija prisiėmė jai nebūdingą funkciją – pateikti Seimo nario veikos, kurios padarymu jis įtariamas, teisinį kvalifikavimą. Galbūt nagrinėjant šią bylą teismo posėdyje paaiškėtų, kad komisijos pirmininkas buvo visiškai teisus, kai teigė, kad Seimo nario padaryta veika kvalifikuotina ne kaip nusikaltimas, o kaip administracinės teisės pažeidimas; gal būt teismo posėdžio metu paaiškėtų ir tai, kad, kaip teigė Seimo narys, kurio neliečiamybės panaikinimo klausimą nagrinėjo komisija, jis nėra kaltas³⁶. Tačiau ar komisija turi įgaliojimus pateikti Seimo nario veikos, kurios padarymu jis įtariamas, teisinę kvalifikaciją? Ar tai komisijos reikalas? Labai abejotina. Autoriaus nuomone, Seimo nario veiklos teisinę kvalifikaciją komisija galėtų pateikti nebent tuo atveju, kai labai akivaizdžiai matyti, jog ta veika nėra nusikalstama, jog ji yra mažareikšmė. Komisija, išnagrinėjusi generalinio prokuroro prašymą, turėtų atsakyti į kitokius klausimus: ar šis prašymas yra pagrįstas; ar prašyme pateikti duomenys leidžia manyti, jog Seimo narys padarė jam inkriminuojamą veiką; ar tai nėra Seimo nario persekiojimas dėl politinių ar kitokių panašių motyvų, dėl jo kaip Seimo nario veiklos. Manytina, kad šiuo atveju komisija ne tik viršijo jai nustatytus įgaliojimus – jos pažymoje pateiktos išvados gali būti vertinamos ir kaip spaudimas teisėsaugos institucijoms bei teismui atitinkamai kvalifikuoti Seimo nario veiką. Panašių trūkumų, autoriaus nuomone, turi ir Seimo 2008 m. lapkričio 27 d. nutarimu sudarytos komisijos „Dėl sutikimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narius V. Gapšį ir V. Uspaskichą“ parengta pažyma³⁷. Komisijos pa-

34 Lietuvos Respublikos Seimo laikinosios tyrimo komisijos 2008 m. gruodžio 3 d. pažyma „Dėl sutikimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narį R. Žilinską“.

35 Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. gruodžio 4 d. (7) stenogramos, p. 8.

36 *Ibid.*

37 Lietuvos Respublikos Seimo laikinosios tyrimo komisijos 2008 m. gruodžio 3 d. pažyma „Dėl sutikimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narius V. Gapšį ir V. Uspaskichą“.

žymoje nurodomi generalinio prokuroro pateikti duomenys, taip pat pateikiami Seimo nario V. Gapšio paaiškinimai. Komisija, nepateikusi jokių argumentų, kodėl generalinio prokuroro prašymas yra nepagrįstas, nepaneigusi generalinio prokuroro pranešime Seimui pateiktų duomenų, konstatavo, kad „komisijos posėdžiuose pateikti duomenys leidžia manyti, kad <...> generalinio prokuroro pranešime išdėstytais aplinkybėmis paremtas prašymas duoti sutikimą patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narį Vytautą Gapšį yra nepagrįstas“ ir kad komisija siūlo Seimui *neduoti sutikimo* patraukti Seimo narį Vytautą Gapšį baudžiamojon atsakomybėn ir suvaržyti jo laisvę. Kadangi komisijos pažyma, kaip minėta, nėra grindžiama jokiais argumentais, galima teigti, kad komisijos išvada atspindi ne generalinio prokuroro pateikto prašymo pagrįstumo vertinimą, o tik komisijos subjektyvų požiūrį. Tokia pažyma gali būti teisine prasme laikoma beverte. Pasakysime, kad Seimas, nors ne iš karto, bet vis dėlto *nesutiko* su minėtų komisijų siūlymais neduoti sutikimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narius R. Žilinską bei V. Gapšį ir tokį sutikimą davė.

Manytina, kad yra pagrindas kritiškai vertinti ir tokias Seimo laikinųjų tyrimo komisijų pažymas, kuriose – nors komisija ir neatmeta galimybės, kad Seimo narys galėjo padaryti generalinio prokuroro pranešime Seimui nurodytas nusikalstamas veikas – komisijos konstatuoja, kad Seimo narys negali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn. Paanalizuokime Seimo laikinosios tyrimo komisijos „Dėl sutikimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narį Joną Ramoną ir kitaip suvaržyti jo laisvę“ parengtą pažymą³⁸. Generalinis prokuroras prašė panaikinti Seimo nario J. Ramono neliečiamybę, nes jis buvo kaltinamas organizavęs žmonių sambūrį šurkščiai pažeisti viešąją tvarką, t. y. riaušes. Veiksmus, kurie buvo inkriminuojami J. Ramonui, jis atliko dar nebūdamas Seimo nariu, tad byla, kurioje buvo kaltinamas ne tik jis, bet ir kiti asmenys, buvo perduota nagrinėti teismui. Kauno miesto apylinkės teismas 2004 m. rugsėjo 29 d. priėmė nuosprendį, kuriuo kai kuriuos asmenis pripažino kaltais padarius nusikaltimą, o kaltinamojo J. Ramono atžvilgiu teismas byloje padarė pertrauką. Baudžiamosios bylos teismo nagrinėjimo metu – 2004 m. lapkričio 15 d. J. Ramonas buvo išrinktas Seimo nariu. Kadangi pagal Konstitucijos 62 straipsnio 2 dalį Seimo narys be Seimo sutikimo negali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn, suimtas, negali būti kitaip suvaržyta jo laisvė, Kauno miesto apylinkės teismas 2005 m. balandžio 5 d. nutartimi nutarė byloje, kol bus išspręstas leidimo patraukti J. Ramoną baudžiamojon atsakomybėn klausimas, tęsti pertrauką. Seimo sudarytos laikinosios tyrimo komisijos pažymoje teigiama, kad ji analizavo generalinio prokuroro pranešime Seimui pateiktą informaciją, susipažino su Kauno miesto apylinkės teismo 2004 m. rugsėjo 29 d. nuosprendžiu, taip pat Kauno apygardos teismo ir Kauno miesto apylinkės teismo nutartimis; pažymoje nurodoma ir tai, kad komisija iš klausė Seimo nario J. Ramono paaiškinimus, kad jis jokio nusikaltimo nepadarė, jokių riaušių neorganizavo, o dalyvavo teisėtuose mitinguose, kuriems buvo duoti leidimai. Komisija pasiūlė Seimui *neduoti sutikimo* patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narį J. Ramoną ir kitaip suvaržyti jo laisvę. Minėta pa-

38 Lietuvos Respublikos Seimo laikinosios tyrimo komisijos 2005 m. balandžio 28 d. pažyma „Dėl sutikimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narį Joną Ramoną ir kitaip suvaržyti jo laisvę“.

žyma mums įdomi ne tuo, kad komisija priėmė būtent tokį sprendimą, o tuo, *kaip komisija jį argumentavo*. Komisija atkreipė dėmesį į tai, kad J. Ramonas buvo išrinktas Seimo nariu „rinkėjams žinant, kad dėl J. Ramono veiksmų, minimų Generalinio prokuroro pranešime, yra pradėtas ikiteisminis tyrimas, todėl *komisija mano, jog rinkėjų apsisprendimas rinkti Joną Ramoną Seimo nariu patvirtina, kad jo veiksmai buvo socialiai priimtini*“. Komisija taip pat konstatavo, kad „baudžiamojoje byloje, kurioje Seimo nario Jono Ramono atžvilgiu padaryta pertrauka, nuteistiems už veiką, apibrėžtą Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 283 str. 1 d., asmenims <...> paskirta bausmė – 60 parų baudžiamojo arešto, paskirtosios bausmės vykdymą atidedant vienerių metų laikotarpiui, o kiti asmenys – <...> išteisinti, todėl mano, kad *nėra pagrindo spręsti, jog Jono Ramono veiksmai galėjo padaryti didelės žalos visuomenės ir valstybės interesams*“. Komisija taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad „2003 m. gegužės 21 d. vykusių žemdirbių protesto akcijų metu Seimo narys Jonas Ramonas, jo teigimu, gulėjo ligoninėje, todėl tai sudaro prielaidą paneigti, kad Seimo narys gali būti laikomas atsakingu dėl Generalinės prokuratūros pranešime nurodytų veiksmų. Žemės ūkio rūmų žemdirbių išplėstinio susirinkimo, vykusio 2003 m. gegužės 16 d., protokole taip pat nėra užfiksuota, kad Jonas Ramonas agitavo organizuoti kelių blokadą arba kitaip trikdyti viešąją tvarką“. Komisijos nuomone, „turimi duomenys *neleidžia pagrįstai teigti, kad Seimo narys Jonas Ramonas gali būti traukiamas baudžiamajon atsakomybėn*“. Panagrinėkime, kokias aplinkybes patvirtina ar paneigia nurodyti komisijos argumentai. Teiginys, kad J. Ramonas buvo išrinktas Seimo nariu „rinkėjams žinant, kad dėl J. Ramono veiksmų, minimų Generalinio prokuroro pranešime, yra pradėtas ikiteisminis tyrimas, todėl *komisija mano, jog rinkėjų apsisprendimas rinkti Joną Ramoną Seimo nariu patvirtina, kad jo veiksmai buvo socialiai priimtini*“, atspindi ne generalinio prokuroro pranešime pateiktų duomenų vertinimą, o komisijos nuomonę, esą Seimo nario veiksmai jo rinkėjams buvo socialiai priimtini. Taigi šis argumentas visiškai nesusijęs su klausimu, ar generalinio prokuroro pateiktas prašymas yra pagrįstas; šis argumentas nei patvirtina, nei paneigia generalinio prokuroro pateiktus duomenis. Pabrėžtina ir tai, jog minėtas komisijos argumentas – jeigu asmuo, kaltinamas nusikalstamos veikos padarymu, yra išrenkamas Seimo nariu, tai reiškia, jog rinkėjams jo veiksmai buvo socialiai priimtini – ne tik visiškai nesusijęs su komisijos tiriamu klausimu, ar yra pagrindo manyti, kad Seimo narys padarė nusikalstamą veiką, bet ir formuoja labai prastą precedentą. Remiantis tokiais ar panašiais argumentais galima konstatuoti, kad rinkėjams yra socialiai priimtini ir tokie kandidatai į Seimo narius, kuriems iškeltos ir jau teisme nagrinėjamos bylos, įtariant juos, pvz., dokumentų klastojimu, mokesčių nemokėjimu, svetimo turto pasisavinimu ar kitų nusikaltimų padarymu. Gal minėto Seimo nario veiksmai ir buvo socialiai priimtini to asmens rinkėjams, bet komisija to tikrai neturėtų konstatuoti, nes normalioje visuomenėje asmens veiksmai, kurie gali būti vertinami kaip nusikalstami, apskritai negali būti niekam priimtini (nei socialiai, nei kaip nors kitaip). Tokio pobūdžio argumentais apskritai negali būti grindžiamas nei tyrimo komisijos, nei Seimo sprendimas leisti ar neleisti patraukti Seimo narį baudžiamajon atsakomybėn. Kitas minėtos komisijos argumentas – „*nėra pagrindo spręsti, jog Jono Ramono veiksmai galėjo padaryti didelės žalos visuomenės ir valstybės interesams*“ – taip pat nėra susijęs su generalinio proku-

roro prašymo pagrįstumo vertinimu; šis argumentas taip pat nei patvirtina, nei paneigia generalinio prokuroro pateiktus duomenis. Nurodytas argumentas atspindi tik tai, kad, komisijos nuomone, J. Ramono veiksmai nepadarė (negalėjo padaryti) visuomenės ir valstybės interesams didelės žalos. Ir paskutinis komisijos argumentas – „2003 m. gegužės 21 d. vykusių žemdirbių protesto akcijų metu Seimo narys Jonas Ramonas, jo teigimu, gulėjo ligoninėje, todėl tai sudaro prielaidą paneigti, kad Seimo narys gali būti laikomas atsakingu dėl Generalinės prokuratūros pranešime nurodytų veiksmų. Žemės ūkio rūmų žemdirbių išplėstinio susirinkimo, vykusio 2003 m. gegužės 16 d., protokole taip pat nėra užfiksuota, kad Jonas Ramonas agitavo organizuoti kelių blokadą arba kitaip trikdyti viešąją tvarką“. Šis argumentas laikytinas teisiniu, tačiau ir juo nėra paneigiami generalinio prokuroro pranešime nurodyti duomenys, nėra paneigiamas generalinio prokuroro prašymo pagrįstumas. Pati komisija savo pažymoje teigia, kad minėta aplinkybė „*sudaro prielaidą paneigti, kad Seimo narys gali būti laikomas atsakingu dėl Generalinės prokuratūros pranešime nurodytų veiksmų*“. Pabrėžtina, kad „*aplinkybė, sudaranti prielaidą paneigti*“ negali būti laikoma „*aplinkybe, paneigiančia*“ Seimo nario atsakomybę už jam inkriminuojamus veiksmus. Tai visiškai skirtingi dalykai. Komisijos pažymoje nėra konstatuota, jog minėta aplinkybė paneigia generalinio prokuroro pranešime nurodytus duomenis; nėra konstatuota ir tai, kad minėta aplinkybė leidžia teigti, jog generalinio prokuroro prašymas yra nepagrįstas. Jeigu minėta aplinkybė nepaneigia Generalinio prokuroro pranešime nurodytų duomenų, nepaneigia jo prašymo pagrįstumo – o Generalinio prokuroro pranešime nurodyta daug daugiau duomenų, negu savo pažymoje aptarė komisija – gal teisiškai labiau pagrįstas būtų komisijos sprendimas siūlyti Seimui panaikinti Seimo nario neliečiamybę ir leisti teismui pabaigti nagrinėti baudžiamąją bylą³⁹. Pagal Konstituciją asmens, kaltinamo padarius nusikaltimą, kaltumą ar nekaltumą gali nustatyti tik teismas. Nei Seimo tyrimo komisijos, nei pats Seimas nėra teismas; jie negali perimti teismo, ikiteisminio tyrimo institucijų, prokurorų ar kitų teisėsaugos institucijų funkcijų. Seimo komisijų paskirtis yra kita – įsitikinti, ar yra teisinis pagrindas traukti Seimo narį baudžiamajon atsakomybėn, ir jeigu jis yra,

39 Galima teigti, kad Seimo laikinosios tyrimo komisijos 2005 m. balandžio 28 d. pažymoje „Dėl sutikimo patraukti baudžiamajon atsakomybėn Seimo narį Joną Ramoną ir kitaip suvaržyti jo laisvę“ pateikti argumentai yra prieštaringi, jie neretai paneigia vienas kitą. Teiginys „*J. Ramonas buvo išrinktas Seimo nariu rinkėjams žinant, kad dėl J. Ramono veiksmų, minimų Generalinio prokuroro pranešime, yra pradėtas ikiteisminis tyrimas, todėl komisija mano, jog rinkėjų apsisprendimas rinkti Joną Ramoną Seimo nariu patvirtina, kad jo veiksmai buvo socialiai priimtini*“ reiškia, kad komisija sutinka, kad J. Ramonas padarė veiksmus, kuriais jis buvo kaltinamas – komisija, kaip minėta, teigia, kad „*rinkėjams jo veiksmai buvo priimtini*“. Kitas komisijos pažymos teiginys – „*nėra pagrindo spręsti, jog Jono Ramono veiksmai galėjo padaryti didelės žalos visuomenės ir valstybės interesams*“ – taip pat rodo, jog komisija preziumuoja, kad J. Ramonas galėjo padaryti veiksmus, kuriais jis buvo kaltinamas, tik šiais veiksmais, komisijos nuomone, didelė žala visuomenės ir valstybės interesams negalėjo būti padaryta. Tačiau paskutinis komisijos argumentas – „*2003 m. gegužės 21 d. vykusių žemdirbių protesto akcijų metu Seimo narys Jonas Ramonas, jo teigimu, gulėjo ligoninėje, todėl tai sudaro prielaidą paneigti, kad Seimo narys gali būti laikomas atsakingu dėl Generalinės prokuratūros pranešime nurodytų veiksmų*“ – yra visiškai priešingas. Jis paneigia prieš tai minėtus abu komisijos argumentus. Iš tokio argumento apskritai neįmanoma spręsti, ar, komisijos nuomone, yra pagrindo manyti, kad J. Ramonas padarė generalinio prokuroro nurodytus veiksmus, ar, komisijos nuomone, tokio pagrindo nėra, taip pat visiškai neįmanoma spręsti, už kokius veiksmus, kaip teigia komisija, J. Ramonas nėra atsakingas ir kt.

pasiūlyti Seimui duoti sutikimą panaikinti Seimo nario neliečiamybę. Nei Seimo tyrimo komisijos, nei pats Seimas neturėtų priiminėti sprendimų, kuriais, esant teisiniam pagrindui traukti Seimo narį baudžiamojon atsakomybėn, būtų užkertamas kelias tai padaryti, nes taip kartu būtų užkertamas kelias vykdyti teisingumą. Konstitucijoje Seimo nario imunitetas nustatytas ne tam, kad sudarytų prielaidas nusikaltimą padariusiam Seimo nariui išvengti baudžiamosios atsakomybės, o tam, kad Seimo narys nebūtų traukiamas baudžiamojon atsakomybėn nesant tam teisinio pagrindo, nebūtų persekiojamas dėl politinių ir kitų panašių motyvų, dėl jo kaip Seimo nario veiklos, kad jam nebūtų daromas toks poveikis, kokį draudžia Konstitucija⁴⁰.

Išvados

1. Konstitucijoje nėra vartojama nei Seimo nario *imuniteto*, nei *indemniteto* sąvoka, taip pat *expressis verbis* nėra nurodoma, kokie elementai sudaro vieną ar kitą teisinį institutą. Seimo nario *imunitetas* ir *indemnitetas* – tai teisiniai institutai, kurių kiekvienas turi ir tik jam būdingą turinį; šie teisiniai institutai ir juos sudarantys elementai negali būti priešinami, jie yra susiję.

2. Pagrindinis skirtumas tarp Seimo nario imuniteto ir indemniteto yra tai, kad *indemnitetas*, t. y. draudimas persekioti Seimo narį už kalbas ir balsavimus Seime, yra absoliutus – Seimas neturi teisės spręsti, ar panaikinti minėtą draudimą; Seimo narys už kalbas ir balsavimus Seime negali būti traukiamas atsakomybėn, negali būti kitaip persekiojamas niekada, taigi net ir po to, kai pasibaigia Seimo nario kadencija ir asmuo jau nėra Seimo narys. Su Seimo nario imunitetu yra kitaip: Seimas gali panaikinti Seimo nario neliečiamybę, o pasibaigus Seimo nario kadencijai asmuo gali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn, suimamas, gali būti kitaip suvaržyta jo laisvė bendrais pagrindais, taip pat ir už tokias nusikalstamas veikas, kurias jis padarė būdamas Seimo nariu.

3. Nors subjektai, turintys imunitetą, Konstitucijoje yra nurodyti *expressis verbis*, tai nereiškia, jog Konstitucijoje nurodytų subjektų sąrašas yra išsamus (baigtinis) ir kad Konstitucija apskritai draudžia įstatymais nustatyti imunitetus ir kai kuriems kitiems, Konstitucijoje tiesiogiai nenurodytiems, subjektams. Įstatymais galima išplėsti Konstitucijoje nurodytą subjektų, turinčių imunitetą, sąrašą, tačiau tik tuo atveju, jeigu tai kiltų iš pačios Konstitucijos, būtų grindžiama Konstitucija.

4. Kriterijus, kuriuo remiantis būtų galima spręsti, ar įstatymas, įtvirtinantis Konstitucijoje tiesiogiai nenurodytų subjektų imunitetą, yra grindžiamas Konstitucija, galėtų būti toks: įstatymais imunitetas gali būti nustatomas tik tokiems Konstitucijoje tiesiogiai nenurodytiems subjektams, kurie dalyvauja visuotiniuose rinkimuose, kad būtų išrinkti į tokias Konstitucijoje numatytas pareigas, kurias užimantiems subjektams imunitetą numato pati Konstitucija.

40 Čia taikyta Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gruodžio 17 d. nutarime pateikta teisėjų imuniteto sampratos analogija. Žr.: *Valstybės žinios*. 2007, Nr.134-5427.

5. Seimo laikinųjų tyrimo komisijų parengtų pažymų analizė leidžia teigti, kad pažymos neretai turi esminių trūkumų: pažymose kartais stokojama ar net visiškai nėra pateikiama argumentų, kuriais komisija grindžia savo siūlymą Seimui neduoti sutikimo patraukti Seimo narį baudžiamojon atsakomybėn, suimti, kitaip suvaržyti jo laisvę; komisijos kartais viršija joms nustatytus įgaliojimus, prisiima joms nebūdingas funkcijas.

6. Seimo statutą galima būtų papildyti nuostatomis, ipareigojančiomis Seimo laikinąsias tyrimo komisijas jų parengtose pažymose pateikti argumentus, kuriais remdamasi komisija daro išvadą, kad generalinio prokuroro prašymas leisti Seimo narį patraukti baudžiamojon atsakomybėn, suimti, kitaip suvaržyti jo laisvę yra nepagrįstas.

7. Konstitucijoje Seimo nario imunitetas nustatytas ne tam, kad sudarytų prielaidas nusikaltimą padariusiam Seimo nariui išvengti baudžiamosios atsakomybės, o tam, kad Seimo narys nebūtų traukiamas baudžiamojon atsakomybėn nesant tam teisiniam pagrindui, nebūtų persekiojamas dėl politinių ir kitų panašių motyvų, dėl jo kaip Seimo nario veiklos, kad jam nebūtų daromas toks poveikis, kurį draudžia Konstitucija.

Literatūra

- Riomeris, M. *Konstitucinės ir teismo teisės pasieniuose*. Fotogr. leid. Vilnius, 1994.
- Šileikis, E. *Seimo nario teisinė padėtis*. Vilnius, 1996.
- Šileikis, E. Imunitetas ir administracinio poveikio priemonės. *Teisė*. 2000, Nr. 34.
- Šileikis, E. *Alternatyvi konstitucinė teisė*. Vilnius, 2003.
- Varaška, M.; Butvilavičius, D. Parlamento nario indėnietas: teoriniai ir praktiniai aspektai. *Jurisprudencija*. 2005, 64(56).
- Birmontienė, T., et. al. *Lietuvos konstitucinė teisė*. Vilnius, 2001.
- Birmontienė, T., et. al. *Lietuvos konstitucinė teisė: raida, institucijos, teisių apsauga, savivalda*. Vilnius, 2007.
- Staats- und Verwaltungsorganisation in Deutschland. *Handbuch der Internationalen Rechts- und Verwaltungssprache*. 1993.
- Laikinoji Lietuvos Valstybės Konstitucija. *Laikinosios Vyriausybės žinios*. 1920, Nr. 37-407.
- Lietuvos Steigiamojo Seimo statutas. *Lietuvos valstybės teisės aktai (1918.II.16–1940.VI.15)*. Vilnius: 1996.
- Lietuvos Valstybės Konstitucija. *Vyriausybės žinios*. 1922, Nr.100/799.
- Seimo statutas. *Vyriausybės žinios*. 1924, Nr. 163/1152.
- Lietuvos Valstybės Konstitucija. *Vyriausybės žinios*. 1928, Nr. 25/275.
- Lietuvos Konstitucija. *Vyriausybės žinios*. 1938, Nr.608/4271.
- Konstytucionnyj Sud Rossijskoj Federacyji (1992–1996). Moskva, 1997.
- Lietuvos Respublikos Laikinasis Pagrindinis Įstatymas. *Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos ir Vyriausybės žinios*. 1990, Nr. 9-245.
- Įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos deputato statuso“. *Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos ir Vyriausybės žinios*. 1990, Nr.12-366.
- Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Reglamentas. *Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos ir Vyriausybės žinios*. 1991, Nr.14-359.
- Lietuvos Respublikos Seimo statutas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 5-97.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 15 straipsnio 4 dalies

- atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 105-3894.
- Lietuvos Respublikoje išrinktų Europos Parlamento narių statuso ir darbo sąlygų įstatymas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 32-1009.
- Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymas. *Valstybės žinios*. 2003, Nr. 115-5192.
- Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigos statuto Seimo kontrolierių įstatymas. *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 110-3024.
- Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 170-6238.
- Lietuvos Respublikos Seimo laikinosios tyrimo komisijos 2006 m. birželio 22 d. pažyma „Dėl sutikimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narį Gintautą Mikolaitį“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2009-02-20]. <<http://www3.lrs.lt>>.
- Lietuvos Respublikos Seimo laikinosios tyrimo komisijos 2008 m. birželio 26 d. pažyma „Dėl sutikimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narį Viktorą Muntianą“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2009-02-20]. <<http://www3.lrs.lt>>.
- Lietuvos Respublikos Seimo laikinosios tyrimo komisijos 2008 m. gruodžio 3 d. pažyma „Dėl sutikimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narį R. Žilinską“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2009-02-20]. <<http://www3.lrs.lt>>.
- Lietuvos Respublikos Seimo laikinosios tyrimo komisijos 2008 m. gruodžio 3 d. pažyma „Dėl sutikimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narius V. Gapšį ir V. Uspaskichą“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2009-02-20]. <<http://www3.lrs.lt>>.
- Lietuvos Respublikos Seimo laikinosios tyrimo komisijos 2005 m. balandžio 28 d. pažyma „Dėl sutikimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narį Joną Ramoną ir kitaip suvaržyti jo laisvę“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2009-02-20]. <<http://www3.lrs.lt>>.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 15 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 105-3894 .
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gruodžio 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 47 straipsnio (2003 m. balandžio 3 d. redakcija) 4 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2004 m. liepos 1 d. dekreto „Dėl apygardos teismo teisėjo atleidimo“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 83 straipsnio (2002 m. sausio 24 d. redakcija) 1, 2 dalims, 84 straipsnio (2002 m. sausio 24 d. redakcija) 1, 6 dalims, 86 straipsnio (2002 m. sausio 24 d. redakcija) 2 daliai, 90 straipsnio (2002 m. sausio 24 d. redakcija) 1 dalies 5 punktui, 6 daliai, taip pat dėl bylos dalies pagal pareiškėjo – Lietuvos apeliacinio teismo prašymą ištirti Lietuvos Respublikos Prezidento 2004 m. liepos 1 d. dekreto „Dėl apygardos teismo teisėjo atleidimo“ atitiktį Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 90 straipsnio 7 daliai (2002 m. sausio 24 d. redakcija) nutraukimo“. *Valstybės žinios*. 2007, Nr. 134-5427.
- Lietuvos Respublikos Seimo 1998 m. gruodžio 3 d. (141) stenogramos. [interaktyvus]. [žiūrėta 2009-02-20]. <<http://www3.lrs.lt>>.
- Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. gruodžio 4 d. (7) stenogramos [interaktyvus]. [žiūrėta 2009-02-20]. <<http://www3.lrs.lt>>.
- Golos Ukrainy*. 2008 m. rugsėjo 17 d., Nr. 176 (4426).

THE IMMUNITY OF THE MEMBER OF THE SEIMAS: SOME THEORETICAL AND PRACTICAL PROBLEMS

Vytautas Sinkevičius

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary. *The article deals with the immunity of a Member of the Seimas, i.e. prohibition to hold a Member of the Seimas criminally liable without his consent, or to arrest him or otherwise restrict his freedom; the difference between the immunity of a Member of the Seimas and indemnity of a Member of the Seimas is shown. Although the Constitution provides expressis verbis the subjects who enjoy immunity, this, however, does not mean that the list of subjects specified in the Constitution is comprehensive (final) and that the Constitution generally prohibits to establish, by means of a law, immunity also to some other subjects, who are not directly specified in the Constitution. In the opinion of the author, the list of the subjects enjoying immunity could be legislatively expanded, however, only in case where such expansion is arises from the Constitution itself and where it would be grounded on the Constitution. The criterion allowing to decide whether the law that consolidates the immunity of subjects who are not directly specified in the Constitution might be as follows: the immunity can be established legislatively only with regard to the subjects who participate in general elections to the offices specified in the Constitution and when the Constitution itself provides for immunity for the subjects who hold such offices. Both conditions are necessary, i.e. the office must be taken by means of general elections and the Constitution itself must provide for the immunity for the person who holds the said office. Under the Constitution, only the President of the Republic and Members of the Seimas are elected in general elections; the Constitution provides expressis verbis that the President of the Republic and Members of the Seimas enjoy immunity. Thus, the legal regulation established in the Law on Elections to the Seimas, whereby a candidate to Members of the Seimas, as well as a person, who was elected a Member of the Seimas, but who has not taken an oath yet, enjoys immunity, can be grounded on the Constitution and arises from the Constitution. The Constitution does not prohibit to legislatively establish the immunity of a candidate to Members of the European Parliament, as well as the immunity of a person, who was elected as a Member of the European Parliament. In addition, the immunity for a candidate to the President of the Republic, as well as the immunity for a person, who was elected President of the Republic, but who has not taken an oath yet, which is entrenched in the Law on Presidential Elections, is reasonable from the standpoint of the Constitution. It is emphasised that the immunity of the said persons is necessary so that only the Nation, i.e. the voters, would be able to decide who should be elected as a Member of the Seimas, the President of the Republic, or a Member of the European Parliament in general elections, so that the candidates to these offices would not be eliminated from the election process by decisions of the law and order institutions or those of their officials, so that the law and order institutions or their officials would not interfere in the elections process and would not influence the results of the elections. The article maintains that it is impossible to apply the same arguments as regards candidates to the Prime Minister*

or a minister, as well as candidates to judges, and the persons who had been appointed to the said offices, but who have not taken their oath yet. Laws may not establish immunity to the said persons, since they take office not by general elections, but in other ways—they are appointed to the corresponding office by the President of the Republic or the Seimas. The Prime Minister, ministers, as well as judges acquire the immunity established in the Constitution only after they take an oath.

When the Seimas decides whether to agree that a Member of the Seimas can be held criminally liable, arrested, or his freedom restricted otherwise, it is utmost important, what kind of note is presented to the Seimas by an investigation commission. Attention should be paid to the fact that the Statute of the Seimas does not provide *expressis verbis* what should be reflected in the note of the commission, and that it does not provide for any structure of the note. The purpose of these commissions established in the Statute of the Seimas and the Law on Seimas Provisional Investigation Commissions implies the fact that the note prepared by the commission must always contain the material that was analysed by the commission and present the arguments following which the commission suggests that the Seimas should agree or disagree that the Member of the Seimas be held criminally liable, arrested, or his freedom be restricted otherwise. The article analyses the notes, which were prepared by provisional investigation commissions formed by the Seimas, in which it was suggested that the Seimas should either agree or disagree on the abolition of the immunity of a Member of the Seimas. In the opinion of the author, an analysis of these notes permits to assert that these notes often have essential drawbacks: the notes contain insufficient arguments following which the commission substantiates its proposal that the Seimas should not give its consent to hold a Member of the Seimas criminally liable, to arrest him or restrict his freedom otherwise; at times such notes do not contain any such arguments at all; sometimes the commissions exceed the powers granted to them and undertake functions which are not characteristic of such commissions. The Constitution establishes the immunity of a Member of the Seimas not for the purpose that a Member of the Seimas who committed a crime could avoid criminal liability, but that he would not be held criminally liable in the absence of legal grounds, that he would not be persecuted for political or other similar reasons, and that no influence (which is prohibited by the Constitution) would be exerted on him due to his activity in the capacity of a Member of the Seimas.

Keywords: constitutional law, immunity, Member of the Seimas, provisional investigation commissions of the Seimas, the Constitution.

Vytautas Sinkevičius, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Konstitucinės teisės katedros profesorius. Mokslinių tyrimų kryptys: konstitucinė teisė, parlamentinė teisė, konstitucinė jurisprudencija, pilietybė.

Vytautas Sinkevičius, Mykolas Romeris University, Faculty of Law, Department of Constitutional Law, professor. Research interests: constitutional law, legislative law, constitutional jurisprudence, citizenship.

